

Ontwerp-Jaarverslag 2017

versie: 22 mei 2018

1	Inleiding.....	5
2	Wat waren belangrijke ontwikkelingen in 2017?.....	6
3	Welke resultaten realiseerden we in 2017 voor de belangrijkste doelstellingen?	8
3.1	De belangrijkste resultaten programma Watersysteem in 2017 samengevat	9
3.2	De belangrijkste resultaten programma Waterketen in 2017 samengevat.....	10
3.3	De belangrijkste resultaten programma Besturen en Organiseren in 2017 samengevat.....	11
3.4	De belangrijkste financiële resultaten in 2017 samengevat	12
4	De programma's	14
4.1	Programma Watersysteem.....	15
4.2	Programma Waterketen.....	19
4.3	Programma Besturen en Organiseren.....	23
5	Paragrafen bedrijfsvoering.....	29
5.1	Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	29
5.2	Incidentele baten en lasten.....	29
5.3	Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen.....	30
5.4	Waterschapsbelastingen	32
5.5	Weerstandsvermogen	35
5.6	Financiering	37
5.7	Verbonden partijen	38
5.8	Bedrijfsvoering	39
5.9	EMU-saldo	39
6	Exploitatierekening.....	41
6.1	Exploitatierekening naar programma's	42
6.2	Exploitatierekening naar kostendragers	43

6.2.1 Toelichting op de exploitatierekening naar kostendragers.....	45
6.3 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstesoorten	47
7 Balans	49
7.1 Algemene toelichting op de balans	51
7.2 Toelichting op de afzonderlijke posten van de balans	56
7.2.1 Vaste activa	56
7.2.2 Vlottende activa	59
7.2.3 Vaste passiva	62
7.2.4 Vlottende passiva	65
7.2.5 Niet uit de balans blijvende verplichtingen.....	66
7.2.6 Topinkomens	67
Bijlage 1: Overzicht resultaten 2017 programma-indicatoren.....	69

Dit jaarverslag 2017 geeft inzicht in de doelbereiking binnen de programma's van het waterschap Vechtstromen en de wijze waarop wordt voldaan aan de gestelde financiële kaders in 2017. Primair wordt hierin gekeken naar de realisatie van de doelstellingen in 2017, zoals die in de programmabegroting 2017-2020 zijn geformuleerd.

De verslaggevingsvoorschriften voor waterschappen zijn vastgelegd in de Waterschapswet, het Waterschapsbesluit en de regeling Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW). Dit jaarverslag (inclusief jaarrekening 2017) is in overeenstemming met deze voorschriften opgesteld.

Het jaarverslag 2017 kent een andere opzet dan voorgaande jaarverslagen. Net als bij de programmabegroting 2018 is de opzet van het jaarverslag aangepast als gevolg van het ontwikkeltraject planning & control (P&C). De aanleiding is de wens van het bestuur om te experimenteren met lichte vormen van P&C die het mogelijk maken met elkaar in gesprek te zijn over wat het bestuur bezighoudt, met oog voor interactie met de buitenwereld en externe ontwikkelingen. Dat heeft geresulteerd in de volgende veranderingen:

- Een compacter en aantrekkelijker document
- Focus op de hoofdlijnen: doelen en effecten, minder details
- Meer visuele weergaven, minder tekst en cijfers
- Meer balans tussen inhoud en financiën
- Minder herhalingen

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in 2017 die van invloed op ons werk zijn geweest.

Hoofdstuk 3 vat de doelbereiking binnen de programma's samen en geeft de belangrijkste conclusies weer van de realisatie van de financiën en bedrijfsvoering. Het hoofdstuk begint met een samenvattend overzicht van de behaalde resultaten in 2017 en wordt vervolgd met de belangrijkste resultaten van de programma's.

Hoofdstuk 4 gaat per programma nader in op de doelbereiking 2017 van de belangrijkste thema's. Daarnaast wordt per programma op hoofdlijnen inzicht gegeven in de besteding van de financiële middelen.

Hoofdstuk 5 betreft de wettelijk verplichte paragrafen bedrijfsvoering. Deze gaan onder meer in op de ontwikkelingen in de waterschapsbelastingen, het weerstandsvermogen, de financiering, de verbonden partijen en de omvang van de schuld.

De beide hoofdstukken 6 en 7 omvatten de jaarrekening 2017.

Hoofdstuk 6 geeft inzicht in de exploitatierekening, zowel naar programma's, de beide kostendragers 'watersysteembeheer' en 'zuiveringsbeheer' als naar kosten- en opbrengstsoorten.

In *hoofdstuk 7* is de balans weergegeven. Deze is voorzien van een algemene toelichting en een toelichting op de afzonderlijke posten van de balans.

2 Wat waren belangrijke ontwikkelingen in 2017?

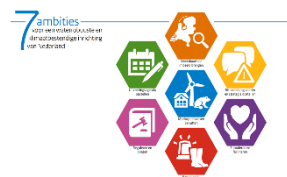
Op nationaal niveau was 2017 het jaar van de Tweede Kamerverkiezingen en de totstandkoming van een nieuwe regering. De waterschappen, de provincies en gemeenten hebben na de verkiezingen een gezamenlijke investeringsagenda 'Naar een duurzaam Nederland' gepresenteerd en deze aangeboden ten behoeve van de kabinetsformatie. De decentrale overheden willen hun jaarlijkse investeringen van 28 miljard inzetten om de overgang naar een energieneutraal, circulair en klimaatbestendig Nederland te versnellen. Het kabinet heeft het aanbod beschouwd als een aanzet tot gesprek met de koepels. In 2018 krijgt dit een vervolg in de vorm van thematische akkoorden met nadere afspraken tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen over doelen, tijdspaden en budgetten. Ook zal een en ander zijn weerslag vinden de nieuwe Omgevingswet en de daaraan verbonden Nationale Omgevingsvisie. In tegenstelling tot eerdere verwachtingen, is inwerkingtreding van de Omgevingswet niet in 2019 maar in 2021 voorzien.

De Omgevingswet is een voorbeeld van een digitale transformatie. Alle overheden, waaronder dus ook waterschap Vechtstomen, zijn bezig om in te spelen op de veranderingen en kansen die de digitale transformatie zal geven.

Een andere belangrijke gebeurtenis op nationaal niveau is de presentatie van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) door Deltacommissaris Wim Kuijken op Prinsjesdag. In het DPRA is door alle overheden de ambitie vastgelegd om in 2050 ons land klimaatrobuust ingericht te hebben. In 2020 moet dit in beleid en handelen zijn vastgelegd. Een en ander wordt nagestreefd langs zeven vastgelegde ambities.

De eerste ambitie is het in beeld brengen van de knelpunten die zich in de (openbare) ruimte voor kunnen doen als gevolg van de klimaatveranderingen; de stresstest.

Daarbij gaat het niet alleen om knelpunten als gevolg van teveel neerslag. Maar ook als gevolg van droogte, van hitte of van overstromingen. De stresstesten worden uitgevoerd door gemeenten en waterschappen, in gezamenlijkheid. De reeds bestaande samenwerkingsverbanden (Twents Waternet en Noordelijke Vechtstromen) worden hiervoor benut als werkorganisatie. In 2017 zijn hier de eerste aanzetten al voor gedaan. De dialoog tussen overheden, burgers en organisaties over de potentiële knelpunten en óver hoe deze op te lossen dan wel daar mee om te gaan, én het daadwerkelijk treffen van maatregelen zal de komende jaren een majeur onderdeel gaan vormen van het werk van het waterschap. Het zal een beslag leggen op de formatie maar ook op het budget voor investeringen en aanpassingen in het watersysteem.

Op regionaal niveau was in 2017 de (regionale) analyse van de waterkwaliteit een belangrijk onderwerp. De analyse die gedaan wordt in het kader van de Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater, heeft een overzicht van de bronnen van probleemstoffen en andere belastingen van de waterkwaliteit in beeld gebracht en gekwantificeerd. Tevens worden ecologische doelen, de huidige toestand en het zogenoemde "doelgat" geactualiseerd. In 2018 worden de Regionale analyses op Rijksniveau, door het Planbureau voor de Leefomgeving bij elkaar gebracht en wordt er een landelijke analyse gemaakt en zullen er maatregelen voorgesteld worden. Net als de maatregelen voortkomend uit het DPRA, zullen deze maatregelen een groot beslag leggen op de tijd en (investerings)middelen van het waterschap in de komende jaren.

Op basis van de Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater is in 2017 de Ketenaanpak Medicijnresten uit Water gepresenteerd. Dit heeft geleid tot maatregelen geclusterd in 'ontwikkeling en toelating', 'voorschrijven en gebruik' en 'afval en zuivering'. De acties voor de watersector beperken zich vooral tot het cluster 'afval en zuivering'. Om het vraagstuk in kaart te brengen is in 2017 een zogenoemde hot spot analyse uitgevoerd. Dit zijn locaties waar de met het gezuiverd afvalwater meekomende emissies tot problemen in het ontvangende water kunnen leiden. Vechtstromen kent meerdere "hot spots".

Eind 2017 is aan het AB een plan van aanpak gepresenteerd met zeven bouwstenen, die Vechtstromen gaat ontplooiën om in 2018 tot een strategie voor de aanpak van medicijnresten in water te komen.

2 Wat waren belangrijke ontwikkelingen in 2017?

Binnen het beheergebied van Vechtstromen zijn N2000-gebieden (17) gelegen. Van drie gebieden (Dinkel, Vecht en Regge) trekt het waterschap de planuitwerking. Van de overige gebieden is het waterschap weliswaar niet de trekker, maar levert het wel zijn kennis en expertise in planontwikkeling rond deze gebieden. Onze inbreng bij alle planuitwerkingen legt een groot beslag op de beschikbare capaciteit van de organisatie.

De relatie met zijn omgeving heeft voor het waterschap in 2017 een impuls gekregen door de invoering van het concept “Verbindend werken”. Onder het motto “werken waar het werk is” wordt er minder vanuit één (of tot december 2017 vanuit twee) locaties gewerkt. Waterschappers werken nu op verschillende locaties. Het leidende principe is dat werk wordt gedaan op de plaats die daarvoor het meest geschikt is. De meest zichtbare maatregel in 2017 is de sluiting van kantoor Coevorden.

3 Welke resultaten realiseerden we in 2017 voor de belangrijkste doelstellingen?

Programma Watersysteem	Keringen op orde	Realisatie ZON	Beheer op orde	Natuurvriendelijke oevers	Investerings
Gerealiseerd t/m 2017	100%	1.597 hectare (in 2017: 1172 hectare)	144 kunstwerken (in 2017: 30 kunstwerken)	213 kilometer (in 2017: 5 kilometer)	€ 13,9 miljoen
Einddoelstelling		Eind 2021 is 14.115 hectare gerealiseerd.	Eind 2018 zijn 180 kunstwerken gerenoveerd.	Eind 2027 is 347 kilometer heringericht.	Begroting 2017 was € 16,5 miljoen
Programma Waterketen	Fosfaatverwijdering	Stikstofverwijdering	Duurzame eigen opwekking	Besparingen BAW	Investerings
Gerealiseerd t/m 2017	86%	85%	Wordt landelijk via MJA3 gerapporteerd, (doelstelling in 2017 26%)	122%, (doelstelling 2017 122%)	€ 12,3 miljoen
Einddoelstelling	(2021) 83%	(2021) 85%	(2020) 40%	(2020) 100%	Begroting 2017 was € 16,0 miljoen
Programma Besturen en Organiseren	Communicatie/ bestuurlijke vernieuwing	Samenwerkingsgerichtheid	Digitale transformatie	Toekomstbestendige organisatie	Investerings
Gerealiseerd t/m 2017	Communicatievisie geïmplementeerd; uitvoering loopt	1e leerervaringen gedeeld Omgevingswet cf. planning	Project gestart; verkenning DB en CMT uitgevoerd	Verbindend werken fase 1 afgerond, SPP, herijking financieel beleid gestart	€ 2 miljoen (2017)
Einddoelstelling	De organisatie is communicatiever in 2021	Bestendige leeromgeving + competenties ontwikkeld Omgevingswet klaar in 2021	Vechtstromen benut kansen digitale transformatie in 2021	De organisatie is toekomstbestendiger in 2021	€ 13 miljoen t/m 2021
Financiën	Gemiddelde ontwikkeling lastendruk	Besparingen Fusie & Bestuursakkoord	Ontwikkeling reserves	EMU-saldo	Omvang netto schulden
Gerealiseerd t/m 2017	3,2%	€ 16 miljoen	€ 37 miljoen	-/- € 5 miljoen	€ 428 miljoen
Einddoelstelling	3,5% in 2021	€ 17 miljoen in 2019	€ 18 miljoen in 2021	€ 0 miljoen in 2020	€ 460 miljoen in 2021

Indicatie vooruitzicht realisatie einddoelstellingen:

einddoelstelling wordt gerealiseerd, beperkte afwijking verwacht, vraagt aandacht, vraagt bijstelling ambities

Programma Watersysteem

In 2017 hebben we een investeringsvolume gerealiseerd van € 14 miljoen. Dit komt overeen met wat bij de bestuurlijke voortgangsrapportage 2017 is vermeld (zie grafiek paragraaf 4.1). Ten opzichte van de begroting is de realisatie op een aantal onderdelen achtergebleven. De belangrijkste redenen liggen in het niet tijdig kunnen verwerven van gronden bij een Vechtproject. Daarnaast zijn enkele grote renovaties van kunstwerken net over de jaargrens getrokken in verband met synergievoordelen en het vervangen van beschoeiingen is wat achtergebleven.

Ook afgelopen jaar hebben we **de zorg voor het (dagelijkse) beheer** van meer dan 4.400 km waterlopen en bijbehorende stuwen en gemalen uitgevoerd. In 2017 zijn 30 hoog geprioriteerde kunstwerken gerenoveerd. Daarnaast zijn er diverse wateren gebaggerd, waaronder Dommerswijk en de Middensloot. Eind 2017 zijn we geconfronteerd met een zeer intense **neerslagsituatie**. In december is ca. 90 mm in een week tijd gevallen. Ondanks deze intensiteit is er geen reden tot paniek geweest. De in de afgelopen jaren uitgevoerde (beheer)maatregelen hebben hieraan bijgedragen.

In 2017 is er stevig gewerkt aan het voorbereiden van veel inrichtingsprojecten. Te denken valt hierbij aan de werkzaamheden in het kader van N2000/PAS/KRW. Voor drie gebieden, namelijk de Vecht, Regge en Dinkel, hebben we als bestuurlijk trekker stappen gezet in de afronding van de planuitwerkingsfase. Daarnaast is er een aantal **(KRW)-projecten** afgerond zoals Boven-Regge De Meene en de Grensmeander in de Vecht. De planvorming en aanbesteding van de pilot Enter (Regge) is in 2017 succesvol afgesloten waardoor het project in uitvoering genomen kan worden. Tevens is er een start gemaakt met de zogenaamde **POV** (projectoverstijgende verkenning) van de Vecht. Er wordt hierin onderzoek gedaan naar wat de meest doelmatige oplossingen zijn voor de waterveiligheidsopgave van de Vecht.

In 2017 zijn we binnen Vechtstromen begonnen met het project Partnerschap Wateroverlast. Dit is erop gericht dat we als waterschap met onze partners nagaan hoe we ons kunnen voorbereiden en instellen op situaties met betrekking tot hoosbuien. Voor de stedelijke gebieden wordt dat opgepakt binnen KAS. Voor het landelijk gebied hebben we, met gebiedsbeheerders, in beeld gebracht waar zich mogelijk overlast zou kunnen voordoen. In de 2e helft van 2017 is het **DeltaPlan Ruimtelijke Adaptatie** tot stand gekomen. Dat betekent dat we het project Partnerschap Wateroverlast hebben afgesloten, en die aanpak hebben meegenomen in onze eigen aanpak van het DPRA. In de eerste fase gaan we de gemeenten ondersteunen bij het maken van stress-testen.

In 2017 werd in het kader van het project OOWS (**omvang en onderhoud watersysteem**) na de voorbereiding en het vaststellen van het nieuwe beleid, de legger aangepast. Hiermee gelden voor het gehele Vechtstromen gebied dezelfde uitgangspunten en regels voor de onderhoudsplicht. Vanaf 2018 wordt het onderhoud van een groot aantal kilometers watergang overgedragen aan grondeigenaren. Hierbij is een overgangperiode van toepassing.

Vechtstromen treedt op als leadpartner van het CATCH-project, waarbij we samen met enkele gemeenten, de provincie, de UT en een aantal buitenlandse partners klimaatstrategieën ontwikkelen die leiden tot een klimaatbestendige (middelgrote) stad. Tevens is in 2017 de starthandeling verricht van Lumbricus. Binnen dit **kennisprogramma** werkt een groot aantal partners samen aan onderzoek naar, en het ontwikkelen en implementeren van, een klimaatrobuust bodem- en watersysteem.

Programma Waterketen

In 2017 is een investeringsvolume gerealiseerd van € 12,3 miljoen. Dit blijft iets achter bij wat de bestuurlijke voortgangsrapportage 2017 is vermeld (zie grafiek paragraaf 4.2). In de loop van 2017 is duidelijk geworden dat de planning van enkele projecten verder moest worden bijgesteld, waaronder de procesautomatisering van Hengelo en Enschede en de vernieuwing van Vriezenveen. Hoewel capaciteitsmaatregelen zijn voorzien en deels zijn uitgevoerd, zal ook in 2018 het effect van de vertragingen nog merkbaar zijn en tot **herprioritering** leiden.

Belangrijke constatering over wat we hebben bereikt in 2017 is, dat de **hoeveelheid slib** die wordt afgevoerd naar **SNB** na de piek in 2015 **verder afneemt**. De investeringen in de biogasveiligheid en slibgisting in Emmen en de Energiefabriek in Hengelo beginnen zich uit te betalen. Ook zijn door de beheerders succesvolle maatregelen getroffen om de slibgistingen beter te kunnen bedrijven.

De keerzijde is dat we **veel biogas** maken en dat de huidige effectieve **WKK capaciteit** behoorlijk **achterblijft** door tegenvallende prestaties. Hier is in heel 2017 veel inzet op nodig geweest, zoals de voorbereidingen om extra capaciteit te leasen of te kopen. De bouw van de Energiefabriek is nog in volle gang, zodat het lastig is om al definitieve voorzieningen te treffen.

In het kader **van veiligheid** is het grootste deel aan biogasmaatregelen is in 2017 afgerond. Enkele belangrijke onderdelen zullen nog in 2018 hun beslag krijgen, onder andere de leidingtunnel in Enschede en de biogasmaatregelen aan de slibgistingtanks in Hengelo in combinatie met de Energiefabriek. De aandacht, inzet en financiële middelen die nodig zijn gebleken voor de projecten biogas en Energiefabriek hebben ertoe geleid dat **middelen en capaciteit** voor andere projecten **onder druk staan**. Projecten vertragen waardoor de gemiddelde leeftijd van onze zuiveringen en gemalen toeneemt. Dit uit zich in **toenemende aantallen storingsen** en storingskosten. Dit is voldoende aanleiding om voor 2018 een ophoging van het werkplanbudget te willen bewerkstelligen.

Om goede strategische keuzes te maken hoe om te gaan met **risico gestuurd onderhoud (RGO)** en vervanging is aanscherping van **assetmanagement** essentieel. Het kunnen maken van keuzes vraagt om een verdere verdieping van assetmanagement. Keuzes zullen naar verwachting in 2019 concreter in beeld komen.

Programma Besturen en Organiseren

In de tweede helft van 2017 is de voorbereiding van de waterschapsverkiezingen gestart. Het is de eerste keer dat Vechtstromen op deze manier, tegelijk met provinciale staten en georganiseerd door gemeenten, verkiezingen heeft. We besteden aandacht aan opkomstbevordering, diversiteit van het bestuur, en communicatie door het zittende bestuur, maar de realisatie van het stemproces is niet in onze handen.

De voorbereidingen op de implementatie van de Omgevingswet verlopen conform het projectplan. In 2017 zijn verschillende acties en verkenningen uitgevoerd die informierend, faciliterend en verbindend waren. Op landelijk niveau is actief deelgenomen aan verschillende expertgroepen, zodat ons waterschap op de hoogte blijft van alle relevante ontwikkelingen. De implementatie kenmerkt zich door actieve sturing en betrokkenheid vanwege de grote omvang en impact en brengt de komende jaren ook een financiële last met zich mee.

In 2017 is de organisatie breed geïnformeerd over de inkoopvisie om de doel- en rechtmatigheid van inkopen en aanbesteden verder te bevorderen en borgen. Ook zijn ambassadeurs ingezet om overal in de organisatie de visie uit te dragen en actief draagvlak te creëren. Dit heeft prima gewerkt.

Het project Digitale Transformatie is opgestart en er is met het DB en CMT een verkenningssessie over de digitale transformatie gehouden. In 2017 is daarnaast een begin gemaakt met het informeren en betrekken van de belanghebbende medewerkers. Dit traject krijgt een vervolg met het bepalen van de bestuurlijke ambities en het opstellen van een roadmap om die ambities te realiseren.

Daarnaast zijn we op verschillende fronten 'digitaal' aan het experimenteren. Ook is de legger watersysteem van Vechtstromen digitaal beschikbaar gesteld. Dat betekent dat iedereen (ingelanden en andere belanghebbenden) via onze website de legger kan bekijken.

Bij een landelijke ICT veiligheidsaudit bij alle waterschappen in december 2017 belandde het waterschap bij de top-vijf.

Het project Verbindend Werken is van start gegaan en de eerste fysieke aanpassingen zijn gereed. Het gebouw Coevorden is 2 januari 2018 verkocht en tegelijk daarmee zijn ook alle benodigde werkplekken gerealiseerd. Mensen zijn flexibeler gaan werken met toenemend enthousiasme. In 2017 zijn verder de eerste globale huisvestingsplannen opgenomen in de meerjarenverkenning en de uitwerking in de tweede helft van 2017 heeft geleid tot het inzicht dat bijsturing nodig was; veel activiteiten zijn uitgevoerd, maar niet allemaal. De gekozen adaptieve strategie kan ertoe leiden dat de projectplanning vaker zal worden bijgesteld. Dat zal plaatsvinden via het reguliere spoor van de meerjarenverkenning.

Vorig jaar is gestart met een organisatiebrede inventarisatie van de kwalitatieve en kwantitatieve personeelsbehoefte voor de komende jaren. De kern daarvan is duidelijker geworden: de flexibele schil dient te worden verkleind, tegelijk met het vergroten van het vaste aantal fte's. Dit voorkomt risico's bij uitvoering van de primaire processen. Deze oplossing wordt budgetneutraal uitgevoerd.

In 2017 is gewerkt aan innovatie, onder meer op vier thema's building with nature, klimaatactieve stad, watertechnologie en sociale innovatie (innovatie in de manier van werken). Datzelfde geldt voor energietransitie en duurzaamheid; beide hebben doorlopende aandacht dwars door de organisatie heen.

Financiën

Lastendruk

De gemiddelde lastendrukstijging voor huishoudens en bedrijven komt in dit jaarverslag uit op 3,2%. Daarmee is in 2017 voldaan aan het kader voor de gemiddelde lastendrukstijging, zoals vastgelegd in de programmabegroting 2017-2020 (conform de tussenevaluatie van het bestuursakkoord in juli 2016).

Besparingen

Vechtstromen staat (vanaf de oprichting in 2014) voor een besparingsopgave van uiteindelijk € 17 miljoen in 2019. Tot en met 2017 is reeds een bedrag van € 16 miljoen aan besparingen bereikt. Het nog te realiseren deel van de besparing (€ 1 miljoen) heeft betrekking op de omvang en onderhoud van waterlopen en de Energiefabriek. Naar verwachting wordt de totale besparingsopgave nog net in deze bestuursperiode bereikt.

Investeringsen

In de oorspronkelijke begroting 2017 bedroeg de raming voor de netto-investeringen € 34,5 miljoen en in de BVR 2017 is de raming bijgesteld naar € 29,2 miljoen. Uiteindelijk zijn de netto-investeringen in 2017 uitgekomen op € 28,3 miljoen. Er is geïnvesteerd in onder meer renovatie en vervanging van zuiveringsinstallaties, persleidingen, kunstwerken, beschoeiingen en het baggeren van beken en vijvers. Daarnaast heeft het waterschap samengewerkt met partners aan de Kaderrichtlijn water, klimaatadaptatie, het Zoetwaterprogramma Oost Nederland (ZON), Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW), Natura 2000/PAS, stedelijk water en versnelling van de energietransitie.

Rekeningresultaat 2017

Het totale rekeningresultaat 2017 bedraagt k€ 2.818. Dit wijkt 2,1% af van de begrote lasten. Het rekeningresultaat valt uiteen in een structureel nadeel van per saldo k€ 280 en een incidenteel voordeel van k€ 3.098.

Het resultaat is als volgt verdeeld over de drie programma's en de beide kostendragers 'Systeem' en 'Zuiveren'.

Programma (bedragen in k€)	Rekening- resultaat	Systeem	Zuiveren
1. Watersysteem	2.122	2.122	
2. Waterketen	-128		-128
3. Besturen en organiseren	1.141	571	570
Belastingopbrengsten	-317	-550	233
Resultaat	2.818	2.143	675

3.4 De belangrijkste financiële resultaten in 2017 samengevat

Resultaatbestemming 2017

Het voorstel voor de bestemming van het rekeningresultaat 2017 van in totaal k€ 2.818 is::

- a. k€ 2.143 toevoegen aan de bestemmingsreserve tariefegalisatie watersysteembeheer;
- b. k€ 675 toevoegen aan de bestemmingsreserve tariefegalisatie zuiveringsbeheer.

Dit is in lijn met het vastgestelde beleidskader voor jaarrekeningresultaten, zodat de lastendruk kan worden gematigd conform de afspraken bestuursakkoord.

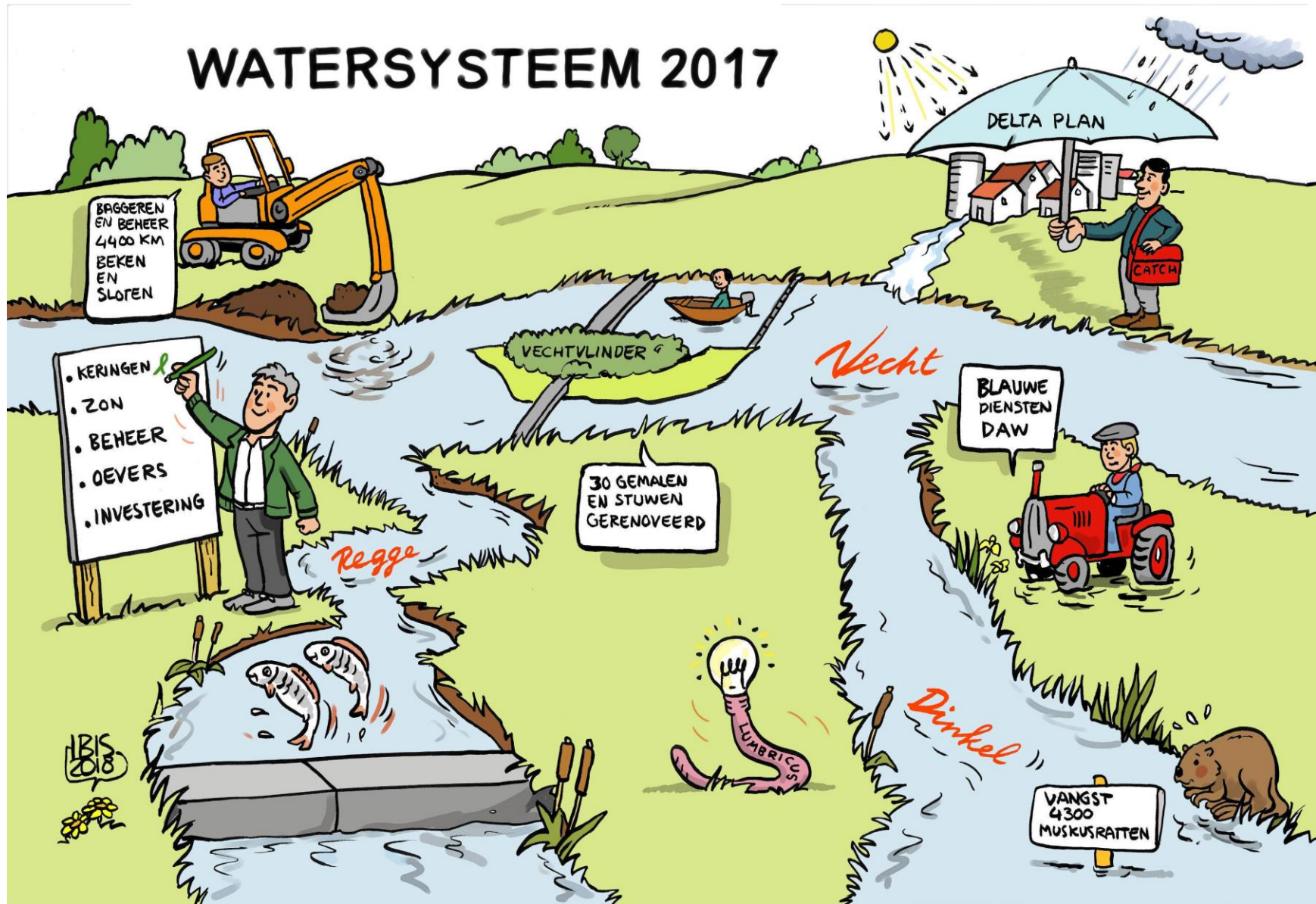
Ontwikkeling reserves

Het totaal van de reserves van waterschap Vechtstromen (inclusief bestemming rekeningresultaat 2017) komt uit op € 36,7 miljoen. Ten opzichte van de beginbalans per 1-1-2017 nemen de reserves hiermee met € 4,1 miljoen af. In de BVR 2017 werd nog voorzien dat de reserves met € 6,9 miljoen zouden afnemen.

EMU-saldo / ontwikkeling schuldpositie

Het EMU-saldo (als maatstaf voor het jaarlijkse financieringstekort) is in deze jaarrekening uitgekomen op -/- € 5 miljoen. Dit is lager dan werd voorzien in de oorspronkelijke begroting 2017 (-/- € 14 miljoen) en BVR 2017 (-/- € 8 miljoen). Dat komt met name doordat investeringen zijn doorgeschoven en door een gunstiger rekeningresultaat. Dankzij het lagere EMU-saldo komt de uiteindelijke netto-schuld in deze jaarrekening 2017 uit op € 428 miljoen. Dat is € 10 miljoen lager dan in de begroting 2017 werd verwacht en € 4 miljoen lager dan in de BVR 2017. In 2021 is er sprake van stabilisatie van de schuldpositie (conform de afspraak uit de tussenevaluatie van het bestuursakkoord).

Dit hoofdstuk gaat per programma nader in op de doelbereiking 2017 van de belangrijkste thema's. Daarnaast wordt per programma op hoofdlijnen inzicht gegeven in de besteding van de financiële middelen.

4.1 Programma Watersysteem: wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Zoetwatervoorziening Oost Nederland

Vechtstromen is op koers met de realisatie van de maatregelen uit het ZON programma. In 2017 zijn diverse maatregelen uitgevoerd die een bijdrage leveren aan het langer vasthouden van water of het optimaliseren van de wateraanvoer. In totaal is in 2017 ruim 1.100 hectare aan prestaties geleverd. Hierbij valt te denken aan projecten als Nieuwe Stroomkanaal waterinlaat, Grensmeander Vecht en de renovatie van een aantal stuwen en gemalen.

In het kader van ZON en DAW is op landgoed Twickel een aantal maatregelen uitgevoerd. Andere voorbeelden van een goede samenwerking om te komen tot betere oplossingen voor zowel de waterkwaliteit als -kwantiteit hebben plaatsgevonden bij "Blauwe Diensten", "Vruchtbare Kringloop Overijssel", "DAW-maatregelen Zuid-Oost Drenthe" en Landbouw- en Natuur op Peil.

Kaderrichtlijn water

In 2017 zijn veel projecten die een bijdrage leveren aan de doelen van de Kaderrichtlijn water verder voorbereid. Deze projecten worden de komende jaren uitgevoerd waarna dit in de prestaties tot uitdrukking zal komen. In 2017 zijn onder andere de projecten Grensmeander Vecht, Vechtoevers Ommen en Boven Regge de Meene opgeleverd waardoor 5 kilometer beek conform de KRW is heringericht. Daarnaast zijn 8 barrières vispasseerbaar gemaakt, onder andere in de Boven Regge en de Bornsebeek.

Eind 2017 zijn de resultaten bekend geworden van de 'hotspot analyse medicijnresten'. Het effect op onze relatief kleine beken in een redelijk verstedelijkt gebied is significant te noemen. De komende periode wordt onderzocht welke maatregelen genomen kunnen worden.

Beheeropgaven

Ten aanzien van beheer op orde zijn er in 2017 diverse watergangen gebaggerd en hoog geprioriteerde kunstwerken gerenoveerd of vervangen. In de begroting 2017 werd nog uitgegaan van 35 gerenoveerde objecten. Dit is in het najaar 2017 bijgesteld naar 30, welke uiteindelijk ook zijn gerealiseerd. In 2018 kan naar verwachting het grootste deel van de nog resterende hoog geprioriteerde kunstwerken worden gerealiseerd. Een aantal werken zal uitlopen naar 2019, onder andere enkele grote renovaties van sluizen en gemalen. Hierbij speelt de benodigde voorbereidingstijd en het hoogwaterseizoen een rol.

In 2017 is een start gemaakt met de invoering van assetmanagement. Het kunnen maken van strategische keuzes vraagt eerst nog om een verdere verdieping in het bepalen van de toestand van onze assets.

Voor elektrisch en procesautomatisering is in 2017 geconstateerd, dat op onderdelen sprake is van achterstand. In 2018 e.v. zal hiertoe een inhaalslag moeten plaatsvinden. De beschikbare arbeidscapaciteit is in dit verband een zorg en heeft daarom reeds extra aandacht vanuit het management (uitbreiding fte's).

4.1 Programma Watersysteem: wat heeft het gekost?

Netto-lasten

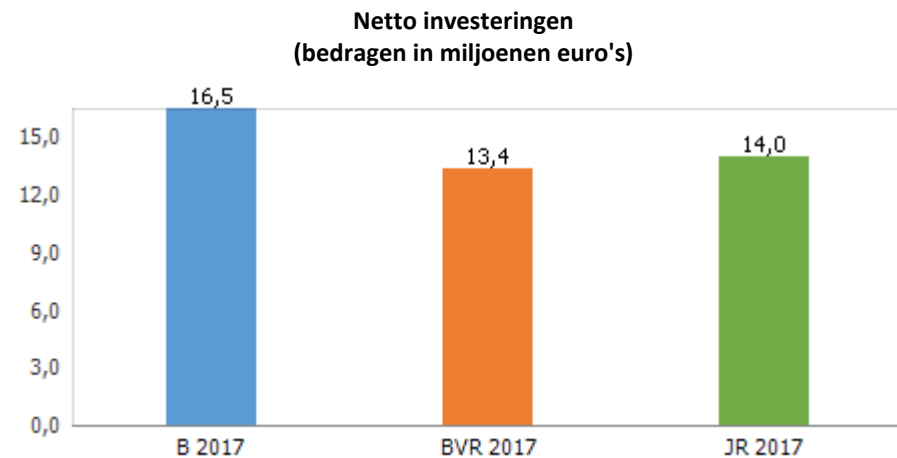
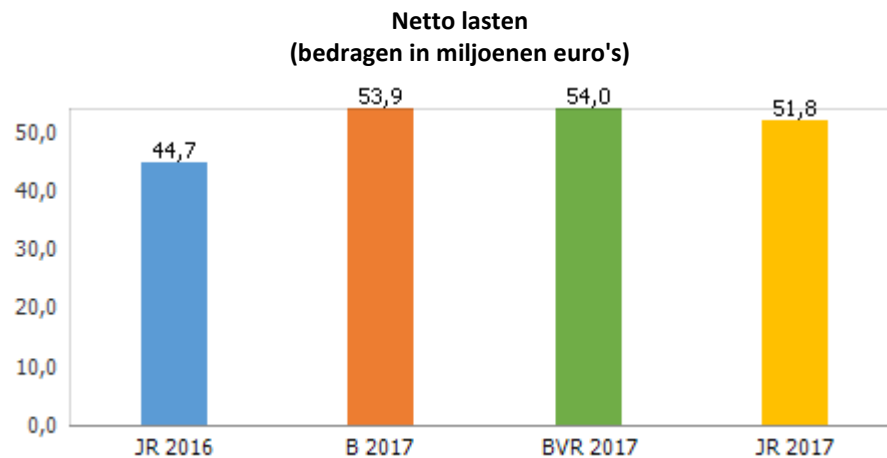
Van de programmakosten watersysteembeheer is uiteindelijk k€ 2.122 niet besteed. Dit betekent dat 96% van het totale exploitatiebudget is gerealiseerd, waarbij de doelen zijn gehaald. De onderbesteding ten opzichte van de bijgestelde begroting wordt veroorzaakt door:

Meevallers ten opzichte van de begroting:

- Lagere aan het programma doorbelaste personeels- en overheadkosten ad -/- k€ 778 o.a. vanwege niet ingevulde vacatureruimte in samenhang met hogere inhuurkosten (per saldo voordelig)
- Lagere onderhoudskosten ad -/- k€ 627 aan waterlopen (o.a. de Vecht) en waterkeringen
- Vrijval van de post onvoorzien ad -/- k€ 360
- Overige onderschrijdingen ad -/- k€ 357 (per saldo; onder meer onderzoekskosten op het gebied van innovatie en bijdragen aan derden)

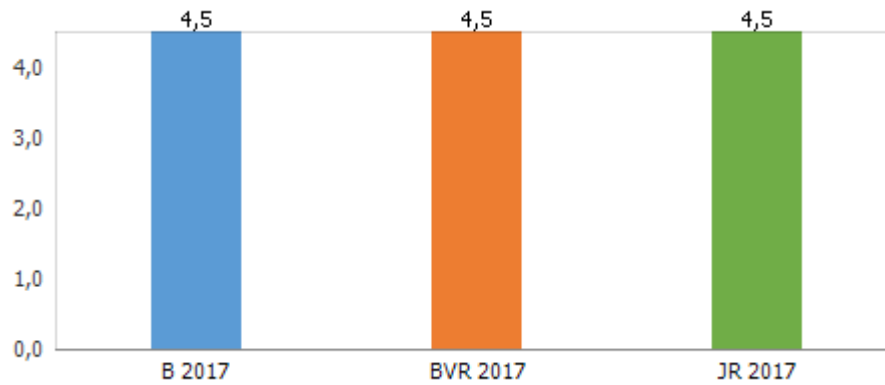
Besparingen

De besparingen voor programma 1 voortkomend uit de fusie en het bestuursakkoord van € 4,5 miljoen tot en met 2017 zijn gerealiseerd. Voor 2017 betrof het een besparing van € 0,4 miljoen op de kapitaallasten zoals eveneens afgesproken bij de fusie en het bestuursakkoord.

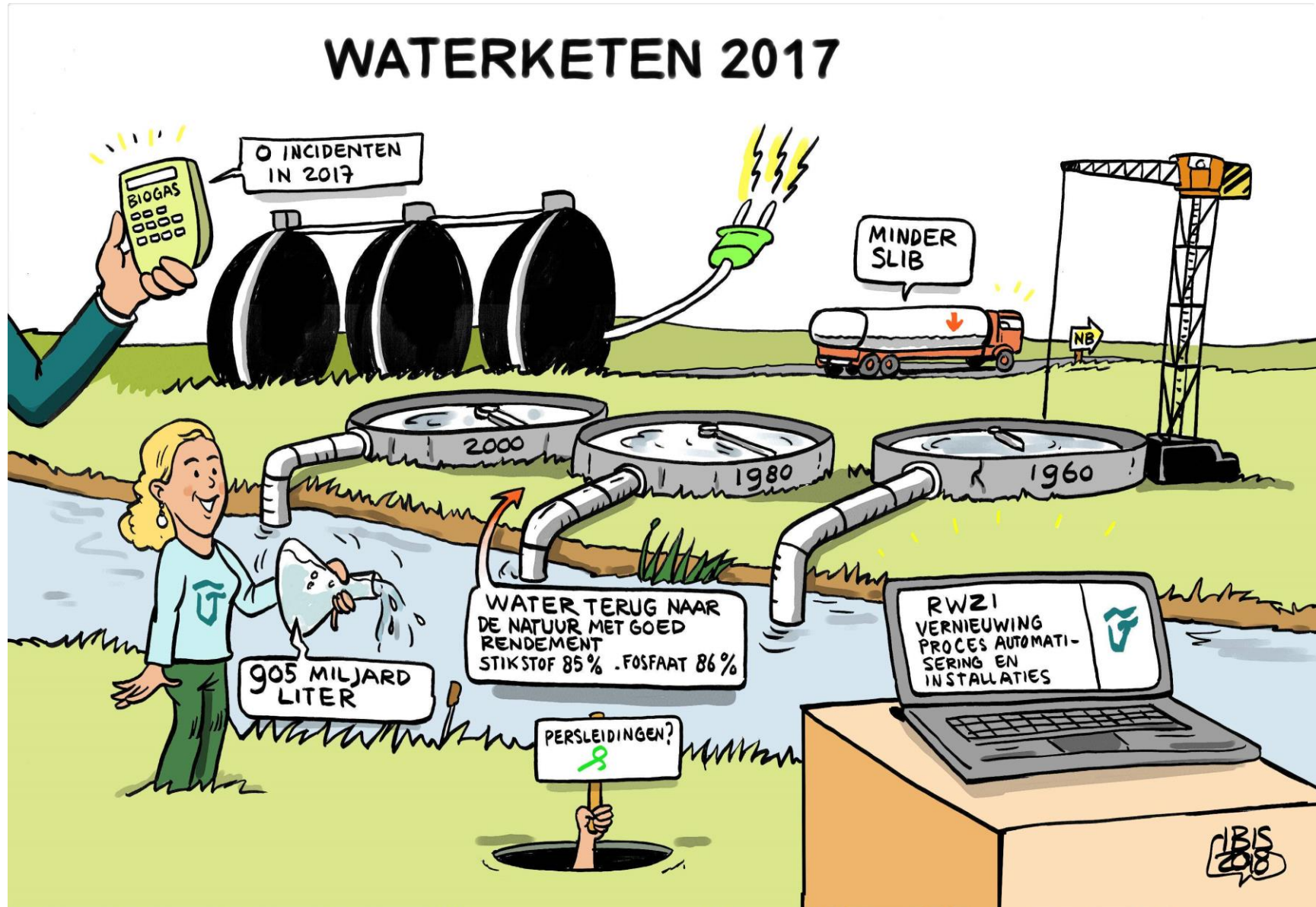
4.1 Programma Watersysteem: wat heeft het gekost?

Besparingen
(bedragen in miljoenen euro's)

Investeringen grootste projecten
(bedragen in duizenden euro's)

Investeringsproject (bedragen in k€)	Totaal	Realisatie
	B 2017	2017
Kunstwerken	3.777	1.047
Baggerprogramma	3.625	2.480
Vechtprojecten (inclusief - k€ 1.984 subsidie)	1.558	1.679
Reggedal Enter (inclusief - k€ 500 subsidie)	1.450	442
Beken Hengelo	1.861	601
Vervanging materieel	600	432
Bijdrage Holwert	500	500
Oelerbeek Twickel	500	171
Overig (waaronder: functiebediening, stedelijk gebied en KRW)	6.582	6.619
Netto-totaal (excl. afbreuknisco's)	20.453	13.971
Afbreuknisco's (19,3%)	3.947	0
Netto-totaal (incl. afbreuknisco's)	16.506	13.971

4.2 Programma Waterketen: wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Samenwerking met stakeholders

We hebben in 2017 geïnvesteerd in gesprekken met gemeenten en bedrijven om relevante informatie over ontwikkelingen in beeld te krijgen. Zeker in een meer opgaande economie is dit van belang. Eind 2017 blijkt sprake te zijn van toenemende belangstelling voor de mogelijke verwerking van bedrijfsafvalwater op onze rwzi's. Naast de afwikkeling van specifieke verzoeken, is er voor gekozen om een beleidsnotitie samen te stellen hoe we hiermee om kunnen gaan. De uitwerking zal begin 2018 plaatsvinden.

De stip op de horizon voor Twents waternet "Twents Water verbindt, van waterwinst naar waterbewustzijn" is bekrachtigd, evenals het Regionaal Bestuursakkoord voor de Samenwerking Waterketen Noordelijke Vechtstromen. Samen onderzoeken we de mogelijkheid om kansen te realiseren, het thema energie staat daarbij centraal. Hier wordt onder andere gekeken naar riothermie (energieonttrekking aan rioolwater). Innovatie krijgt op meerdere fronten onze aandacht. Een voorbeeld is "Camino", een traject waarin afgelopen jaar intensief met diverse partijen over mogelijke onderlinge samenwerking is gesproken. Dit heeft helaas nog niet tot een concreet resultaat geleid.

Procesautomatisering

De procesautomatisering (PA) en schakelkasten (E) van de rwzi's Hengelo, Enschede en Oldenzaal zijn circa 20 jaar oud. In 2017 is hard gewerkt aan het in kaart brengen van een goede nul-situatie en een geüpdatet functioneel ontwerp van de als eerste geprioriteerde zuivering Hengelo. Deze vormen het startpunt voor de verdere voorbereiding en uitvoering van het project in 2018.

Naast de bekende grote opgaven voor Hengelo, Enschede en Oldenzaal moeten verdergaande strategische keuzes over noodzakelijke investeringen voor E&PA op andere 'rwzi's' gemaakt worden. Een eerste analyse eind 2017 laat zien dat het mogelijk over enkele miljoenen euro's extra per jaar gaat. De juiste kennis over risico gestuurd onderhoud (RGO) en invoering van assetmanagement is bij de te maken keuzes essentieel. Hier is in 2017 ook een start mee gemaakt. Voor procesautomatisering vindt nog een verdere verdieping in het bepalen van de toestand van de desbetreffende assets plaats.

Energiereductie en -opwekking

Begin 2017 is het Energie Efficiency Plan 2017-2020 (EEP) vastgesteld. De belangrijkste vorderingen voor de waterketen in 2017 zijn naast de Energiefabriek, de keuze voor de aanpassing van de beluchting in Rijssen, de keuze voor nieuwe puntbeluchters bij Almelo-Sumpel en nieuwe compressoren in Enschede. Ook is een energiescan gestart om beter te kunnen analyseren waar verdere verbeterpunten in de energiehuishouding op de waterzuiveringen zitten. Dit meettraject zal in 2018 tot resultaten (aanbevelingen) leiden. Ook is in 2017 een onderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid van het opwekken van energie via zonnepanelen op terreinen bij de waterzuiveringen. Dit levert een kansrijk beeld op dat in 2018 verder wordt uitgewerkt.

Afgelopen jaar is weer geïnvesteerd in het vergroten van het bewustzijn bij de operators om een goede balans tussen energiegebruik en verwijderingsrendement tot stand te brengen. Dat dit succesvol is blijkt uit het opnieuw behalen van goede rendementen met een afnemend energiegebruik.

4.2 Programma Waterketen: wat heeft het gekost?

Netto lasten

Er is sprake van een overschrijding van k€ 128. Dit betekent dat (iets meer dan) 100% van het totale exploitatiebudget is gerealiseerd. De (relatief geringe) overschrijding ten opzichte van de bijgestelde begroting wordt veroorzaakt door:

Tegenvallers ten opzichte van de begroting:

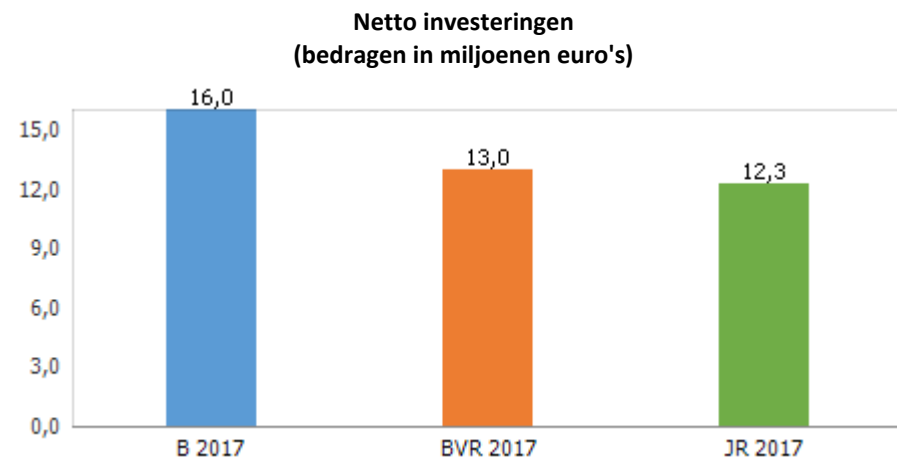
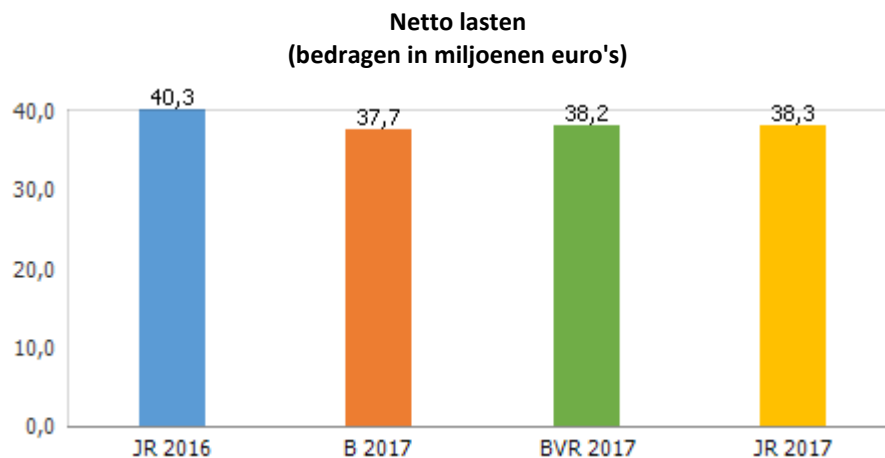
- Hogere onderhoudskosten ad k€ 353 door meer onderhoud aan zuiveringsinstallaties, slibverwerkingsinstallaties en persleidingen
- Hogere uitgaven voor chemicaliën ad k€ 258 vanwege de inbedrijfstelling van de Energiefabriek
- Lagere opbrengsten uit hoofde van Grensoverschrijdend Afvalwater ad k€ 197 als gevolg van voorlopige herijking afspraken met aangrenzende waterschappen

Meevallers ten opzichte van de begroting:

- Lagere kosten voor eindverwerking slib ad -/- k€ 506 vanwege verlengen afschrijvingstermijn door SNB en inbedrijfstelling Energiefabriek
- Lagere onderzoekskosten ad -/- k€ 131 vanwege minder besteed budget aan onderzoek persleidingen
- Overige onderschrijdingen ad -/- € 43 (per saldo)

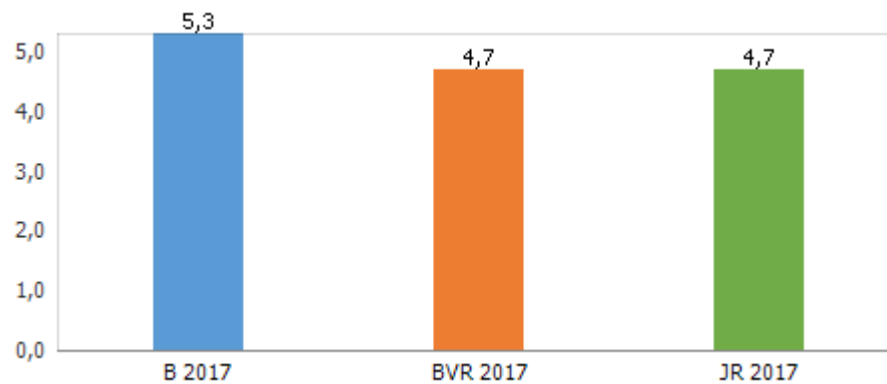
Besparingen

De besparingen worden vergeleken met de opgave die als gevolg van de fusie is ontstaan. Bij de BVR 2017 is de besparing Energiefabriek met M€ 0,6 naar beneden bijgesteld en conform deze bijgestelde besparing gerealiseerd.

4.2 Programma Waterketen: wat heeft het gekost?

Besparingen
(bedragen in miljoenen euro's)

Investeringen grootste projecten
(bedragen in duizenden euro's)

Investeringsproject (bedragen in k€)	Totaal	
	B 2017	Realisatie 2017
Energiefabriek (inclusief -k€400 subsidie)	4.500	3.050
Vervangingsinvesteringen	2.900	2.850
Ontvangwerk Emmen	1.750	1.850
P&ID's PA/Telemetrie	1.700	400
Gemalen en persleidingen	1.350	650
Maatregelen Emmen	1.200	0
Aanpassing Vriezenveen	1.000	100
Biogasveiligheid	450	850
Almelo Sumpel	500	650
Almelo Vissedijk	550	500
Persleiding en gemaal Vasse-Tubbergen	650	400
Overig	2.615	979
Netto-totaal (excl. afbreukrisico's)	19.165	12.279
Afbreukrisico's (16,3%)	3.124	0
Netto-totaal (incl. afbreukrisico's)	16.041	12.279

Communicatie en bestuurlijke vernieuwing

Implementatie van de Communicatievisie

In het communicatieplan 2017-2018 zijn 6 prioriteiten opgenomen. Het is de bedoeling dat deze focus leidt tot een hogere zichtbaarheid en bekendheid van het waterschapswerk in de samenleving. De visie is vertaald in een vastgesteld jaarplan en de prioriteiten zijn vertaald naar middelen en maatregelen en de uitvoering wordt nu ter hand genomen. In het bijzonder zal meer worden ingezet op het communicatiever maken van de medewerkers van het waterschap.

De waterschapsverkiezingen worden voorbereid

Eind 2017 was de planning op hoofdlijnen bekend, is de ambitie bestuurlijk besproken en is de afstemming met andere waterschappen en provincies gestart. Het is de eerste keer dat Vechtstromen op deze manier, tegelijk met provinciale staten en georganiseerd door gemeenten, verkiezingen heeft. We besteden aandacht aan opkomstbevordering, diversiteit van het bestuur, en communicatie door het zittende bestuur, maar de organisatie van het stemproces is niet in onze handen. Het is nog onduidelijk of de waterschappen kunnen rekenen op een financiële tegemoetkoming van het rijk voor de hogere kosten die gemeenten in rekening brengen voor de organisatie van verkiezingen.

Verbeteren van communicatieve en democratische interactie met omgeving door bestuur en organisatie

Interactie met inwoners, specifiek waar het gaat om initiatieven van inwoners die niet door het waterschap gestart zijn, blijkt een ingewikkelde opgave. Het is een andere manier van denken voor het waterschap en vraagt een andere manier van handelen. Eind 2017 is er vooruitgang geboekt door WhatsApp in te zetten als extra communicatiemiddel voor inwoners met het waterschap.

Samenwerkingsgerichtheid

Implementatie van de Omgevingswet

Conform het projectplan zijn in 2017 verschillende acties en verkenningen uitgevoerd die informierend, faciliterend en verbindend waren. Om inzicht te krijgen in de impact voor het waterschap is het project Proeftuin Omgevingswet gestart en is op landelijk niveau deelgenomen aan verschillende expertgroepen. In 2017 is gewerkt aan de herijking van het opdrachtgever- en opdrachtnemerschap, vanwege het belang van actieve sturing en betrokkenheid. De implementatie brengt de komende jaren ook een financiële last met zich mee. Vanuit het ministerie ontvangen we een stimuleringsbijdrage van €0,2 miljoen. Dit is echter onvoldoende voor alle te nemen stappen. Bij de herprogrammering wordt dit verder meegenomen.

Implementatie van de Inkoopvisie

In 2017 is via interactieve sessies in de organisatie gesproken over de inkoopvisie om de doel- en rechtmatigheid van inkopen en aanbesteden verder te vergroten. Ook zijn ambassadeurs ingezet om overal in de organisatie de visie uit te dragen en actief draagvlak te creëren. Het streven is dit medio 2018 af te ronden om daarna de focus meer te verleggen van rechtmatigheid naar doelmatigheid.

4.3 Programma Besturen en Organiseren: wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Het inrichten van een leeromgeving ten behoeve van samenwerkingscompetenties

In 2017 is aantal projecten gebruikt om 'on the job' te leren van de wijze waarop we projecten doen en om met partners te bespreken hoe we dat verder kunnen verbeteren. Die verbeteringen brengen we meteen in de praktijk.

Doelgerichter buitenlandbeleid

Eind 2017 heeft het dagelijks bestuur de agenda en prioriteiten voor internationale samenwerking voor de komende 3 jaar vastgesteld: beschreven is hoe we in samenwerking met alle waterschappen de Dutch Water Authorities verder professionaliseren en samen een "Blue Deal" gaan sluiten met het Rijk. Waarmee we nóg effectiever bij kunnen dragen aan hulp, handel en andere doelen van onze internationale watersamenwerking.

Digitale transformatie

Samen ambities bepalen en Veranderagenda maken

Het project Digitale Transformatie is gestart en sluit daarbij aan op het landelijk programma Digikompas. Daarnaast is een begin gemaakt met het betrekken en informeren van het DB en CMT en belanghebbende medewerkers over de impact en de kansen die het voor het waterschapswerk biedt. Dit traject krijgt een vervolg met het bepalen van de bestuurlijke ambities en het opstellen van een roadmap om de ambities te realiseren.

Vroegtijdig en blijvend anticiperen op ontwikkelingen op het gebied van digitalisering, technologisering, robotisering, social media en communicatie

Ter ondersteuning van meer digitaal en verbindend werken zijn alle dataverbindingen op sterkte gebracht en is geïnvesteerd in het verbeteren van het draadloos werken op alle locaties. Het project Netcentrisch werken is gestart. Hierdoor zal Vechtstromen met de samenwerkingspartners op digitale wijze beter geïnformeerd worden over de actuele situatie bij calamiteiten. In 2017 is de legger watersysteem van Vechtstromen digitaal beschikbaar gesteld. Dat betekent dat iedereen (ingelanden en alle andere belanghebbenden) via onze website de legger kan bekijken. Ten slotte is verdere invulling gegeven aan het project Informatiebeveiliging. Het doorvoeren van maatregelen en inzetten op de bewustwording van medewerkers heeft ertoe geleid dat Vechtstromen bij een landelijke ICT veiligheidsaudit in december 2017 belandde in de top-vijf. We blijven werken aan veiligheid bij het steeds meer toenemende gebruik van ICT.

Toekomstbestendige organisatie

Zorgen voor een toekomstbestendige werkomgeving en cultuur met behulp van Verbindend Werken

Het gebouw Coevorden is per 1 december verkocht en tegelijk daarmee zijn ook alle benodigde werkplekken gerealiseerd. De andere manier van werken en de uitdagingen en kansen die dit biedt, vraagt blijvende aandacht van sleutelfunctionarissen. In 2017 zijn de eerste globale plannen opgenomen in de meerjarenverkenning. Uitwerking daarvan in concrete plannen heeft geleid tot het inzicht dat bijsturing nodig is; daarom is de planning via het reguliere spoor van de meerjarenverkenning bijgesteld. De

4.3 Programma Besturen en Organiseren: wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

gekozen adaptieve strategie kan ertoe leiden dat de projectplanning vaker zal worden bijgesteld. Ook zal nog meer worden ingezet op cultuur, houding en gedrag om de einddoelen van het project Verbindend Werken te behalen.

Realiseren van een strategische personeelsplanning

In 2017 is gestart met een organisatiebrede inventarisatie van de kwalitatieve en kwantitatieve personeelsbehoefte. De kern van het vraagstuk is duidelijker geworden: het is zaak om de flexibele schil te verkleinen, tegelijk met het vergroten van het vaste aantal fte's op budgetneutrale wijze. Dit voorkomt risico's bij de uitvoering van de primaire processen. De werkdruk, in combinatie met grote betrokkenheid, gedrevenheid en loyaliteit vraagt en krijgt aandacht. Het is verder de uitdaging om bij het aantrekken van de economie en arbeidsmarkt vacatures goed in te vullen.

Uitvoeren van acties gericht op Mobiliteit & Loopbaan, Vitaliteit & Gezondheid, Arbo, Ontwikkelen & Leren

De organisatie is gestart met duurzame inzetbaarheid en mobiliteit. Na aandacht voor externe mobiliteit is de focus nu verplaatst naar interne mobiliteit. De bekendheid met de mogelijkheden van duurzame inzetbaarheid is een aandachtspunt. Vanuit de visie op vitaliteit is er nu meer aandacht voor uitval en ziekte. Bij de uitvoering van het project Verbindend Werken is er aandacht voor werkomstandigheden conform Arbo richtlijnen.

Resultaten behalen op het gebied van Innovatie en duurzaamheid

In 2017 is aan het bestuur gerapporteerd over de stand van zaken van de innovatie op vier thema's, te weten building with nature, klimaatactieve stad, watertechnologie en sociale innovatie (innovatie in de wijze van werken). Ook zijn andere succesvolle innovatieprojecten voor het voetlicht gebracht. Er is in allerlei initiatieven gewerkt aan duurzaamheid en de energietransitie, door de gehele organisatie heen, van het streven naar duurzaam inkopen tot de inzet van elektrische auto's.

Realiseren van toekomstbestendig financieel beleid

De uitwerking hiervan maakt onderdeel uit van de bredere doorontwikkeling op het gebied van sturing en planning en control. In 2017 is voldaan aan het kader van een gemiddelde lastendrukstijging van maximaal 3,2%.

4.3 Programma Besturen en Organiseren: wat heeft het gekost?

Netto lasten

Van de programmakosten is uiteindelijk k€ 1.141 niet is besteed. Dit betekent dat 96% van het totale exploitatiebudget is gerealiseerd, waarbij de doelen zijn gehaald. De onderbesteding t.o.v. de bijgestelde begroting wordt veroorzaakt door:

Meevallers ten opzichte van de begroting:

- Lagere personeelslasten ad -/- k€ 893 als gevolg van met name personeelslasten waarvoor dekking vanuit een voorziening plaatsvindt
- Lagere kosten voor diensten van derden ad -/- k€ 364 met name als gevolg van een lagere bijdrage in de uitvoeringskosten van GBLT
- Niet geraamde opbrengsten verkoop kleine gronden ad -/- k€ 188
- Lagere aan het programma doorbelaste personeel en overheadkosten ad -/- k€ 183 o.a. vanwege niet ingevulde vacatureruimte in samenhang met hogere inhuurkosten (per saldo voordelig)
- Lagere onderzoekskosten ad -/- k€ 111 met name als gevolg van niet besteed budget rekenkamer- en andersoortige onderzoeken
- Overige onderschrijdingen ad -/- k€ 89 (per saldo)

Tegenvallers ten opzichte van de begroting:

- Hogere toevoegingen (na saldering met vrijval) aan voorzieningen ad k€ 625. Het betreft met name de vrijval op de voorziening pensioen en wachtgeld (voormalige) bestuursleden en voorziening classificatie natuurterreinen en hogere toevoeging in verband met het vormen van de voorziening voor cao-ontwikkelingen 2017, personele consequenties sluiting gebouw Coevorden en de toevoeging die gedekt worden uit de eerder genoemde lagere personeelslasten.
- Hogere kosten voor publiciteit en voorlichting ad k€ 62

Besparingen

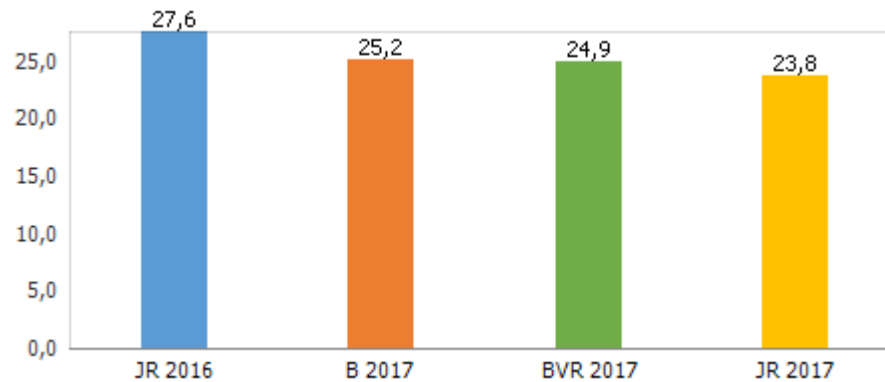
Het aandeel van het programma Besturen en Organiseren in de te realiseren besparingen uit hoofde van de fusie, de aanvullende taakstellingen en de taakstellingen voortvloeiend uit de tussenevaluatie waren reeds vóór 2017 volledig gerealiseerd.

4.3 Programma Besturen en Organiseren: wat heeft het gekost?

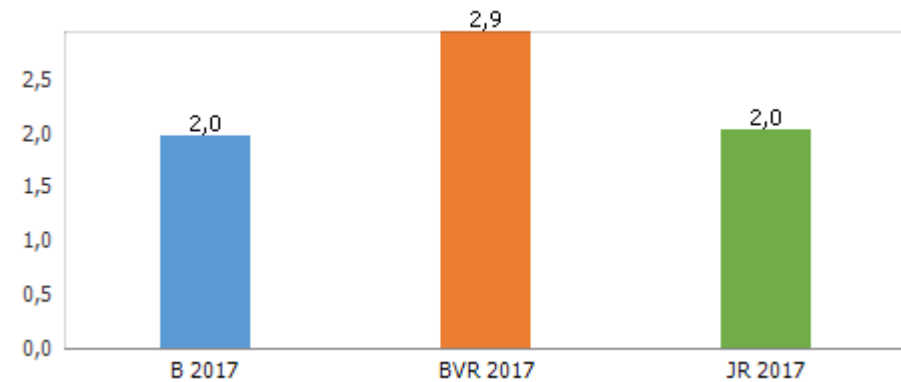
Netto investeringen

De gerealiseerde netto investeringen van € 2,0 miljoen blijven achter bij de raming bij de BVR van € 2,9 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door het achterblijven van uitgaven in het kader van Verbindend werken. Dit zal zich overigens rechttrekken in de jaren 2018 en verder.

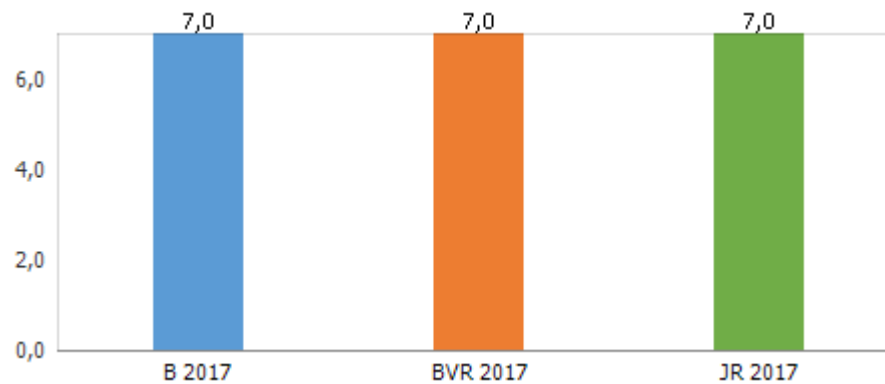
Netto lasten
(bedragen in miljoenen euro's)

Netto investeringen
(bedragen in miljoenen euro's)

Besparingen
(bedragen in miljoenen euro's)

Investeringen grootste projecten
(bedragen in duizenden euro's)

Investeringsproject (bedragen in k€)	Totaal	Realisatie
	B 2017	2017
ICT / IM regulier	1.581	1.563
Verbindend werken	0	368
Facilitair regulier	548	101
Netto-totaal (excl. afbreukrisico's)	2.129	2.032
Afbreukrisico's (7,5%)	160	0
Netto-totaal (incl. afbreukrisico's)	1.969	2.032

5.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

De ontwikkelingen in 2017 worden verwerkt in hoofdstuk 2.

5.2 Incidentele baten en lasten

In deze paragraaf wordt gerapporteerd over de incidentele baten en lasten 2017 die zijn opgenomen in de Programmabegroting 2017 en over de incidentele claims en toevoegingen op de post onvoorzien zoals deze bij de 1e en 2e begrotingswijziging 2017 door het bestuur zijn vastgesteld.

Incidentele baten en lasten (bedragen in k€)	B 2017	JR 2017
Programma Watersysteem		
RI&E (kunstwerken) - De bij de 1e begrotingswijziging geclaimde extra financiële middelen op dit onderwerp zijn niet nodig gebleken in 2017.	100	0
Onderhoud stuwen Vecht - De bij de 1e begrotingswijziging geclaimde extra financiële middelen op dit onderwerp zijn niet nodig gebleken in 2017.	190	0
Onderhoud bruggen - De bij de 1e begrotingswijziging geclaimde extra financiële middelen op dit onderwerp zijn niet nodig gebleken in 2017.	305	0
Programma Waterketen		
Besparingen Energiefabriek - De verwachte besparingen op de energiefabriek bleken gedeeltelijk haalbaar in 2017	600	450
Onderhoud ivm uitgestelde investeringen - In verband met uitgestelde investeringen stijgen incidenteel de onderhoudskosten.	400	400
Persleidingen onderzoek - De extra beschikbaar gestelde middelen voor dit onderzoek zijn nog niet volledig gerealiseerd in 2017.	250	130
Programma Besturen en Organiseren		
Actieplan Educatie - De meerkosten (in de vorm van externe personele inzet) zijn nodig gebleken om educatie een impuls te kunnen geven.	50	50
Waterkracht Inkoop - In 2017 zijn incidenteel meerkosten verantwoord ten aanzien van de inkoop samenwerking Waterkracht	70	70
Waterschapshuis - De in 2017 verwachte meerkosten als gevolg van intensivering digitale ontwikkelingen zijn gerealiseerd.	70	70
Totaal	2.035	1.170

5.3 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Deze paragraaf gaat in op het beroep dat in 2017 op de overige bestemmingsreserves is gedaan, alsmede op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen werden onttrokken.

5.3.1 Overige bestemmingsreserves

Naast de algemene reserves (zie hierna § 5.5) en de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie (zie hierna § 7.2.3) zijn er een aantal overige bestemmingsreserves. Onder deze bestemmingsreserves worden verstaan: reserves waaraan het algemeen bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven. In het algemeen houdt het instellen en opbouwen van een bestemmingsreserve verband met een gewenste ontwikkeling waarvoor het waterschap gedurende een aantal jaren geld opzij wil leggen.

Waterschap Vechtstromen kent de volgende bestemmingsreserves:

Brede heroverweging

- De bestemmingsreserve 'brede heroverweging' is voor watersysteembeheer ingesteld om voor een aantal jaren tot en met 2020 de oplopende kapitaallasten op te vangen als gevolg van de investeringen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Als gevolg hiervan is bij de primaire begroting 2017 k€ 830 onttrokken.
- De bestemmingsreserve 'brede heroverweging' is voor zuiveringsbeheer ingesteld voor de opstartkosten van mogelijke vormen van samenwerking en opschaling. In deze bestemmingsreserve zijn in 2017 geen mutaties geweest.

Overlopende verplichtingen

De bestemmingsreserve 'overlopende verplichtingen' is ingesteld om exploitatiebudgetten die overlopen naar een volgend jaar aan deze bestemmingsreserve toe te voegen. Het budget wordt via een begrotingswijziging overgeboekt naar een volgend jaar. Aan de bestemmingsreserve overlopende verplichtingen is in 2017 k€ 250 onttrokken.

Innovatiefonds

De bestemmingsreserve 'Innovatiefonds' is ingesteld met het oog op complexe innovatieve samenwerkingsstrategieën en de toepassing van nieuwe technologieën. Deze bestemmingsreserve heeft als doel de publieke dienstverlening van het waterschap nog beter te laten aansluiten op de behoeften van de maatschappij. Kernwoorden zijn samenwerking, open innovatie en duurzaamheid. Per 31 december 2014 was k€ 1.000 beschikbaar voor innovatie in de bestuursperiode 2014-2018. In 2017 is k€ 400 aan de bestemmingsreserve 'Innovatiefonds' onttrokken.

Vecht

De bestemmingsreserve 'Vecht' wordt ingezet voor de kosten als gevolg van onderhoud aan de Vecht. In 2017 is k€ 401 aan de bestemmingsreserve onttrokken waarmee deze per 31 december 2017 is opgeheven.

Dividenduitkering NieuWater

De bestemmingsreserve 'dividenduitkering NieuWater' is in 2014 gevormd ten laste van de algemene reserves en wordt aangewend ten behoeve van de matiging van de lastendruk zoals dit in het bestuursakkoord is afgesproken. In 2017 hebben zich geen mutaties voorgedaan in deze bestemmingsreserve.

Totaaloverzicht: overige bestemmingsreserves

In onderstaande tabel volgt een totaaloverzicht van het verloop van de overige bestemmingsreserves gedurende het boekjaar 2017. De bedragen die zijn gemoeid met de (voorgestelde) resultaatbestemming vanuit deze jaarrekening 2017 zijn in een afzonderlijke kolom weergegeven.

Bestemmingsreserves (bedragen in k€)	Doel bestemmingsreserve	Beginstand 1-1-2017	Mutatie 2017	Voorstel resultaatbestemming 2017	Stand 31-12-2017
Brede heroverweging	Ter dekking van kapitaallasten HWBP en opstartkosten samenwerking en opschaling	9.977	-830	0	9.147
Overlopende verplichtingen		250	-250	0	0
Innovatiefonds	Complexe innovatieve samenwerkingstrajecten	615	-400	0	215
Vecht	Onderhoud aan de Vecht	401	-401	0	0
Dividend Nieuwater	Matiging lastendruk	1.871	0	0	1.871
Totaal		13.114	-1.881	0	11.233

7.3.2 Voorzieningen

In de voorzieningen hebben zich de volgende mutaties voorgedaan:

Voorzieningen (bedragen in k€)	Doel voorziening	Beginstand 1-1-2017	Mutatie 2017	Stand 31-12-2017
Pensioen/wachtgeld bestuurders	Wachtgeld- en pensioen verplichtingen voor voormalige en huidige dagelijks bestuursleden (DB), inclusief de voorzitter.	4.619	-548	4.071
Inactief personeel	Wachtgeld verplichtingen t.b.v. voormalig ambtelijk personeel	342	-222	120
Reorganisatie/soc. flankerend beleid	Personele verplichtingen voortvloeiend uit het sociaal flankerend beleid, zoals overeengekomen bij de fusie tussen de voormalige waterschappen Regge en Dinkel en Velt en Vecht.	1.207	-107	1.100

Voorzieningen	Doel voorziening	Beginstand 1-1-2017	Mutatie 2017	Stand 31-12-2017
Doorontwikkeling organisatie	Personele verplichtingen voortvloeiend de doorontwikkeling van waterschap Vechtstromen	1.676	27	1.703
Persoonsgebonden opleidingsbudget	Verplichtingen inzake het persoonlijk opleidingsbudget, voortvloeiend uit de Sectorale arbeidsvoorwaardenregelingen Waterschapspersoneel (SAW)	2.113	3	2.116
CAO-ontwikkelingen	Verplichtingen op basis van het actuele eindbod werkgevers inzake de cao-onderhandelingen welke betrekking hebben op het jaar 2017	0	500	500
Classificatie natuurterreinen	Verplichtingen voortvloeiend uit het Arrest van de Hoge Raad inzake de classificatie natuurterreinen	318	-318	0
Totaal		10.275	-665	9.610

5.4 Waterschapsbelastingen

Aanslagoplegging 2017

Watersysteemheffing

GBLT heeft voor de aanslagoplegging over 2017 louter gesteund op aantoonbare data overeenkomstig de prognoseprotocollen en op aangeven van de accountant. Als gevolg hiervan is voor de watersysteemheffing ongebouwd binnendijs ten opzichte van het bestuurlijk voortgangsrapport 2017 een lagere aanslagoplegging gerealiseerd (k€ -100). Mogelijk wordt deze lagere aanslagoplegging in de nabije toekomst alsnog ingelopen als de afgeronde aanslagoplegging over 2015 als betrouwbare indicatie voor de aanslagoplegging over 2017 mag gelden.

Voor de watersysteemheffing gebouwd binnendijs en ingezetenen wordt ten opzichte van het bestuurlijk voortgangsrapport 2017 ook een lagere aanslagoplegging gerealiseerd (k€ -160 respectievelijk k€ -250). De lagere aanslagoplegging voor de watersysteemheffing gebouwd binnendijs is met name het gevolg van de vertraagde aanlevering aan de Landelijke voorziening WOZ door gemeenten. Hierdoor heeft GBLT bij eerdere prognoses moeten steunen op een onvolledige Landelijke Voorziening WOZ. Naar nu is gebleken zijn die prognoses te hoog geweest. Voor de watersysteemheffing ingezetenen is onvoldoende en te laat rekening gehouden met de hogere leegstand aan woonruimten. Hierdoor is het aantal nog te heffen woonruimten in het bestuurlijk voortgangsrapport 2017 te hoog geprognosticeerd.

Structurele impact watersysteemheffing	k€ -400 (-0,6%)
---	------------------------

Zuiveringsheffing

Voor de zuiveringsheffing bedrijfsruimten wordt ten opzichte van het bestuurlijk voortgangsrapport 2017 een hogere aanslagoplegging gerealiseerd (k€ +460). Deze hogere aanslagoplegging is met name het gevolg van een hogere (belastbare) vuilast van meetbedrijven. Daarentegen valt de aanslagoplegging voor de zuiveringsheffing woonruimten lager uit (k€ -340) wegens een te hoge inschatting van het aantal (nog) te heffen vervuilingseenheden bij eerdere prognoses.

Structurele impact zuiveringsheffing	k€ +120 (+0,2%)
---	------------------------

Aanslagoplegging 2016 en voorgaande jaren

Naast de aanslagoplegging over 2017 is over 2016 en oudere jaren als gevolg van het manueel 'opwerken' van uitvaldata, het herzien van onterechte vrijstellingen en afwikkelen van (onterechte) blokkades een aanvullende aanslagoplegging van k€ +450 ten opzichte van het bestuurlijk voortgangsrapport gerealiseerd.

Kwijtschelding

Bij de raming van de kwijtschelding voor 2017 is onvoldoende rekening gehouden met de toegenomen toegankelijkheid voor het verlenen van kwijtschelding via één loket. Hierdoor valt de kwijtschelding hoger uit. Voor 2016 en oudere jaren is als gevolg van het 'opschonen' van oude vorderingen meer kwijtschelding verleend dan waarmee in de jaarrekening 2016 rekening is gehouden. Ten opzichte van het bestuurlijk voortgangsrapport 2017 wordt naar verwachting voor k€ 660 meer aan kwijtschelding verleend voor 2017 én voorgaande jaren.

Kwijtschelding (in aantallen)

Voorziening oninbare vorderingen

In 2017 zijn meer vorderingen oninbaar verklaard dan waarmee in de jaarrekening 2016 via de hiervoor gevormde voorziening rekening is gehouden. Volgens GBLT is dit enerzijds veroorzaakt doordat oude vorderingen onterecht nog als inbaar werden beschouwd en anderzijds doordat te lage parameters zijn gehanteerd bij het bepalen van de voorziening in de jaarrekening 2016. In het bestuurlijk voortgangsrapport 2017 is de voorziening weer op het door GBLT geadviseerde peil gebracht. Na herrekening per ultimo 2017 is gebleken dat de toevoeging in het bestuurlijk voortgangsrapport 2017 met k€ 260 te hoog is geprognosticeerd.

Bestemmingsreserve tariefseglisatie 2018	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer
Beginstand 01-01-2017	9.443	9.059
Mutaties t/m BVR 2017	-5.058	1.075
Resultaatbestemming 2017	1.068	0
Eindstand bestemmingsreserve tariefseglisatie	5.453	10.134

Belastinggrondslagen	B 2017 (na wijziging)	JR 2017	Vershil	
Aantal vervuilingseenheden indirecte lozers (x 1.000)	1.098	1.100	2	
Aantal vervuilingseenheden directe lozers (x 1.000)	5	5	0	
Aantal ingezetenen (x 1.000)	339	335	-4	
WOZ-waarde binnendijks (in k€)	80.028.100	79.645.100	-383.000	
WOZ-waarde buitendijks (in k€)	29.900	31.000	1.100	
Aantal hectare ongebouwd binnendijks	131.400	129.500	-1.900	
Aantal hectare ongebouwd buitendijks	1.000	800	-200	
Aantal hectare ongebouwd wegen	11.400	11.500	100	
Aantal hectare ongebouwd waterberging	600	500	-100	
Aantal hectare ongebouwd natuur	36.200	36.800	600	
Belastingopbrengsten (bedragen in k€)	B 2017 (na wijziging)	JR 2017	Vershil	Incidenteel/ structureel
Watersysteembeheer	63.314	62.811	-503	I/S
Zuiveringsbeheer	55.154	55.275	121	S

5.5 Weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen

Het 'weerstandvermogen' is het vermogen van het waterschap om (financiële) tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit van het waterschap in gevaar komt. De paragraaf weerstandsvermogen in de begroting en het jaarverslag bevat een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, de eerder geïnventariseerde risico's, alsmede het beleid van het waterschap omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Weerstandscapaciteit

De 'weerstandscapaciteit' omvat alle middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om substantiële financiële tegenvallers af te dekken, zodra risico's werkelijkheid worden. Concreet betreft de weerstandscapaciteit van waterschap Vechtstromen de optelsom van de algemene reserve en de post onvoorzien. In dit jaarverslag is de weerstandscapaciteit bepaald op M€ 8,5, bestaande uit:

- Algemene reserve M€ 8,1
- Post onvoorzien M€ 0,4

Inventarisatie risico's

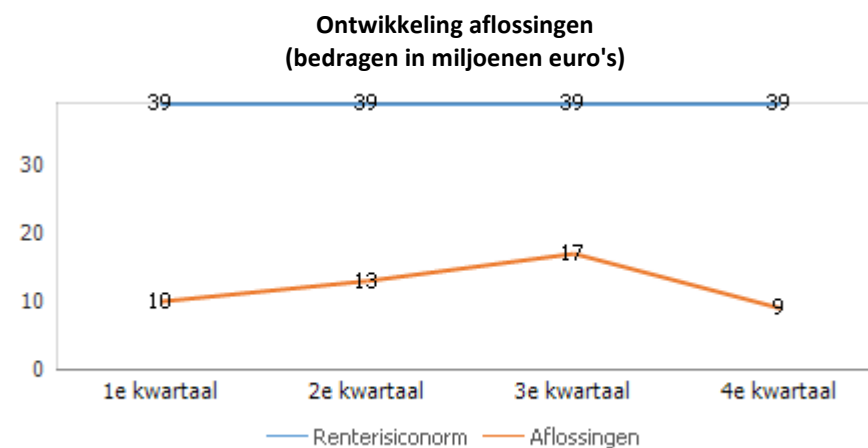
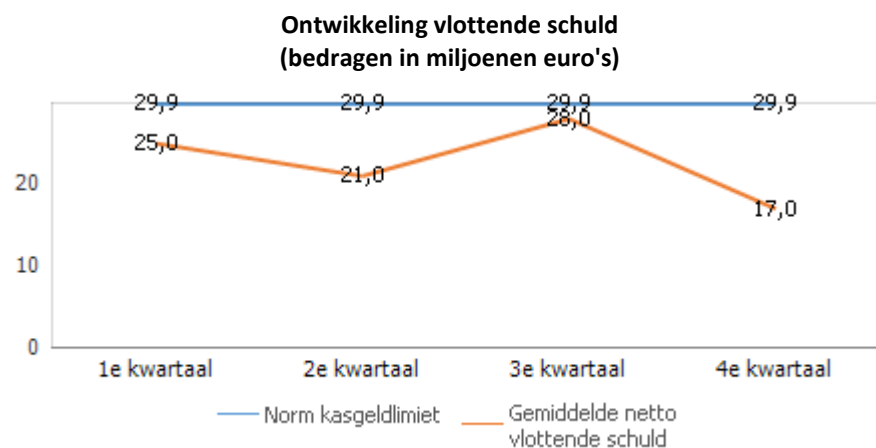
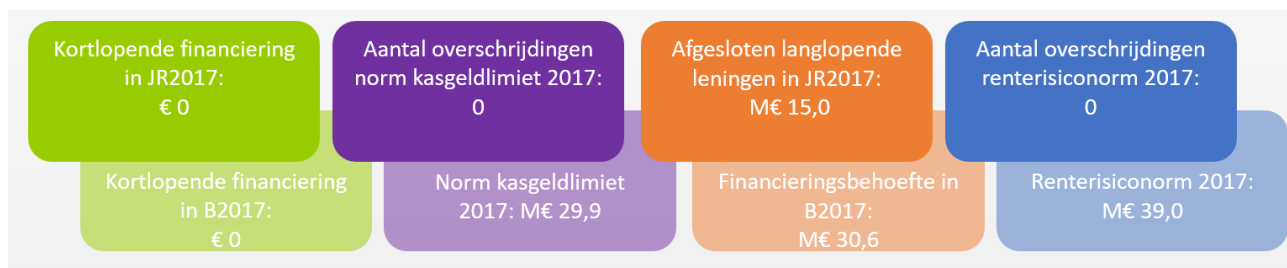
Begin 2015 is voor het jaarverslag 2014 een geactualiseerde risico-inventarisatie uitgevoerd, die toegesneden was op de bedrijfsvoering van waterschap Vechtstromen. Daarbij zijn systematisch en in overleg met de organisatie de risico's waarmee waterschap Vechtstromen te maken heeft in beeld gebracht en financieel vertaald. Hierbij is ook een aantal risico's benoemd die in dit stadium nog niet konden worden gekwantificeerd en derhalve niet zijn meegewogen in het totaal van de financiële risico's. In het beleid rondom reserves en weerstandsvermogen is vastgelegd dat deze risico-inventarisatie twee keer per bestuursperiode wordt uitgevoerd. In de volgende tabel zijn de voornaamste risico's voor waterschap Vechtstromen met de grootste financiële impact weergegeven (onderverdeeld naar de kostendragers: watersysteembeheer en zuiveringsbeheer).

De 3 grootste geïntariseerde risico's per programma	Korte toelichting risico's JR 2017	B 2017 (in k€)	JR 2017 (in k€)
Programma Watersysteem		2.769	2.436
1. Overschrijding projectkrediet(en)	Overschrijding projectkrediet(en) door onvolledige of gewijzigde scope.		
2. Schade(vergoedingen)	Schade(vergoedingen) door dijkdoorbraken/keringen of geen goede (herstel) maatregelen.		
3. Herstel- en/of investeringskosten	Herstel- en/of investeringskosten bij plotselinge maatregelen bij stuwen of gemalen door onvoldoende inzicht in staat van onderhoud.		
Overig			
Programma Waterketen		1.210	2.363
1. Eerdere of onnodige kosten vervanging assets	Eerdere of onnodige kosten vervanging assets door onvoldoende inzicht staat van onderhoud of door uitgesteld onderhoud.		
2. Niet voorziene jaarlijkse beheerkosten	Niet voorziene jaarlijkse beheerkosten bij uitval of onvoldoende werking van innovatieve projecten als de Energiefabriek.		
3. Uitval procesautomatisering.	Uitval procesautomatisering met negatieve gevolgen voor het primaire proces.		
Overig			
Programma Besturen en Organiseren		2.136	2.231
1. Hogere kwijtscheldingen dan geraamd.	Het aantal kwijtscheldingen is hoger dan geraamd wat leidt tot minder belastingopbrengsten.		
2. Brand	Brand met als gevolg verlies van inboedel en tijdelijk extra kosten voor alternatieve locaties.		
3. Aanspraak op garantstelling.	Aanspraak op de garantstelling voor lening aan NieuWater BV.		
Overig			
Totaal		6.115	7.030

5.6 Financiering

Het treasurybeleid van waterschap Vechtstromen is op hoofdlijnen vastgelegd in de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie en nader uitgewerkt in het treasurystatuut:

- Het risicoprofiel van Vechtstromen is laag. In de leningenportefeuille bevinden zich geen langlopende leningen met een mogelijkheid tot renteherziening tijdens de looptijd;
- Overige krediet-, koers- en valutarisico's worden niet gelopen;
- Via begroting en jaarverslag legt Vechtstromen verantwoording af aan de toezichthouder (Gedeputeerde Staten van Overijssel en Drenthe) over het gevoerde treasurybeleid waarin aangegeven wordt of is voldaan aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

5.7 Verbonden partijen

Vechtstromen participeert in een aantal verbonden partijen. Dat zijn externe organisaties waarin we een bestuurlijk en een financieel belang hebben. We werken samen met andere partijen voor het gezamenlijk uitvoeren van soortgelijke taken om maatschappelijke kosten en kwetsbaarheid te verminderen en de klantgerichtheid te bevorderen. We werken ook samen ter versterking van gezamenlijke beleidsvorming, kennisuitwisseling en belangenbehartiging. Hieronder een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen bij de verbonden partijen in 2017.

In 2017 stak het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT) veel energie in het 'opschonen' van oude vorderingen. Dit leidde tot meer oninbare vorderingen enerzijds en tot hogere invorderbaten anderzijds dan begroot. Verder investeerde het GBLT in 2017 fors in het op orde krijgen van de data, onder meer door aan te sluiten op de nationale basisadministraties. Door het positieve exploitatieresultaat viel de bijdrage aan het GBLT in 2017 k€ 321 lager uit dan begroot.

In 2017 leverde Vechtstromen 8.000 ton minder slib aan NV Slibverwerking Noord Brabant (SNB). Dit door de ingebruikname van de energiefabriek in Hengelo. Daarmee daalde de financiële bijdrage in 2017 met k€ 500 ten opzichte van 2016. Toch was de bijdrage in 2017 was k€ 294 hoger dan begroot doordat SNB slib van niet aandeelhouders extern moest verwerken en vanwege een verwachte BTW-naheffing over voorgaande jaren.

Het waterschapshuis voerde in 2017 informatievoorzienings- en ICT projecten uit. Te noemen zijn de bouw van de centrale distributie laag, datamodellen voor watersysteem- en waterkeringbeheer en de verbetering van informatieveiligheid.

Aqualysis en Stowa werkten in 2017 samen aan de ontwikkeling van e-dna. Een methode waarmee via DNA analyse op een efficiënte manier soorten in het water kunnen worden aangetoond. De bijdrage aan Aqualysis viel in 2017 bijna k€ 100 lager uit doordat andere waterschappen meer analysemonsters afnamen dan begroot.

De Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB) onderhandelt met behulp van het ministerie van financiën met de ECB over een aanpassing van de leverage ratio, omdat de NWB een veel lager risicoprofiel kent dan commerciële banken. Een overeenkomst wordt medio 2018 verwacht, waarmee vanaf 2019 weer dividenduitkering mogelijk is.

Bijdragen (bedragen in k€)	Deelnamepercentage (afgerond)	B 2017	JR 2017
Unie van Waterschappen	5%	506	507
STOWA	n.v.t.	401	392
Het Waterschapshuis	5%	583	653
Nederlandse Waterschapsbank NV	13%	0	0
Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn	17%	2.967	2.646
Nieuwater BV	50%	0	0
NV Slibverwerking Noord Brabant	13%	3.717	4.011
Aqualysis	28%	1.645	1.547
Stichting Bodemsanering Schoonebeek	n.v.t.	0	0
Euregio	1%	9	9
Totaal		9.828	9.765

5.8 Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering omvat het geheel van interne organisatieonderdelen die ondersteunend zijn aan de primaire activiteiten (kerntaken) van het waterschap. Hiervoor is het dagelijks bestuur beleidsvormend. De stand van de organisatie en de ontwikkelingen daarin zijn opgenomen in programma 3 (Besturen en organiseren) in paragraaf 4.3 van dit jaarverslag.

5.9 EMU-saldo

Het EMU-saldo is het totaal van de inkomsten minus de uitgaven van de Rijksoverheid, sociale fondsen en decentrale overheden. In het zogenoemde Stabiliteits- en Groeipact is per EU-lidstaat een EMU-tekort afgesproken van maximaal 3% van het bruto binnenlands product. Voor 2017 is bepaald dat decentrale overheden een ruimte van maximaal 0,3% van het EMU-tekort mogen invullen. De ruimte van 0,3% is niet nader verdeeld over de gemeenten, provincies en waterschappen, met als gevolg dat voor 2017 geen formeel vastgestelde referentiewaarden op het niveau van individuele organisaties zijn. Daarnaast heeft het kabinet bevestigd dat decentrale overheden hun geplande investeringen gewoon kunnen uitvoeren. In het Financieel Akkoord was vastgelegd dat in de voorgaande kabinetsperiode, dus tot en met 2017, geen gebruik zou worden gemaakt van het sanctieregime uit de wet.

Ondanks dat er geen formeel vastgestelde referentiewaarden voor 2017 zijn, heeft de Unie van Waterschappen geadviseerd voor 2017 te blijven werken met de systematiek van referentiewaarden. De referentiewaarde voor waterschap Vechtstromen is gebaseerd op het aandeel van alle waterschappen in de ruimte van het EMU-tekort voor decentrale overheden. Dit aandeel betreft 0,06% en resulteert voor waterschap Vechtstromen in een referentiewaarde van M€ 18,5.

Het EMU-saldo (als maatstaf voor het jaarlijkse financieringstekort) is in deze jaarrekening uitgekomen op -/- M€ 4,5. Dit is lager dan werd voorzien in de oorspronkelijke begroting 2017 (-/- M€ 13,8) en BVR 2017 (-/- M€ 8,0). Hiermee zijn al deze waarden ruim binnen de referentiewaarde van M€ 18,5 gebleven.

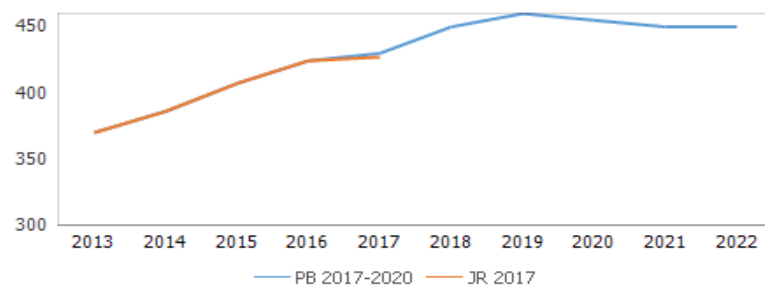
Omschrijving (bedragen in k€)	B 2017	JR 2017
EMU-exploitatiesaldo		
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-5.850	-4.129
Involed investeringen		
Bruto-investeringsuitgaven	-40.500	-34.036
Mutatie boekwaarde strategische grondaankopen	0	40
Investeringssubsidies	6.000	5.754

Omschrijving	B 2017	JR 2017
Verkoop materiële en immateriële activa	0	163
Afschrijvingen	28.000	28.578
Invloed voorzieningen		
Toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	850	3.435
Vrijval voorzieningen t.g.v. exploitatie	0	-737
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-2.300	-3.587
Invloed reserves	0	0
Deelnemingen en aandelen	0	0
EMU-saldo	-13.800	-4.519

Vanuit de balans (zie Hoofdstuk 7) is de netto-schuld af te leiden. Dit is de optelsom van de langlopende schulden en de vlottende passiva gesaldeerd met de vlottende activa. De netto-schuld is opgelopen van M€ 424,3 per 31 december 2016 naar M€ 428,7 per 31 december 2017 en daarmee met M€ 4,4 toegenomen. Er bestaat een rekenkundig verband tussen het EMU-tekort ad M€ 4,5 en de toename van de netto-schuld ad M€ 4,4. Het verschil ad M€ 0,1 laat zich verklaren door de mutatie in de financiële vaste activa (k€ 41) en het saldo van de toevoeging en rechtstreekse onttrekking aan de voorziening oninbare belastingdebiteuren (k€ 225).

Ontwikkeling netto-schuld

Langlopende schulden + kortlopende schulden -/- vlottende activa
(bedragen in miljoenen euro's)

In de navolgende paragrafen worden de verschillende doorsnedes van de jaarrekening gepresenteerd, zoals voorgeschreven in het Waterschapsbesluit. Het betreft achtereenvolgens de jaarrekening naar programma's, naar de kostendragers "Watersysteembeheer" en "Zuiveringsbeheer" en de jaarrekening naar kosten- en opbrengstensoorten. Bij iedere paragraaf wordt conform voorschrift de primitieve begroting, de bijgestelde begroting en de realisatie van het jaar 2017 weergegeven.

In de paragraaf exploitatierkening naar programma's laat programma 2 een negatief resultaat zien van k€ 128. Deze overschrijding past binnen het bestaande beleid van het algemeen bestuur.

6.1 Exploitatierkening naar programma's

Watersysteembeheer (bedragen in k€)	Begroting (primitief)	Begroting (na wijziging)	Realisatie	Vershil
1. Watersysteem	53.926	53.959	51.837	-2.122
2. Waterketen	37.737	38.165	38.293	128*
3. Besturen en organiseren	25.205	24.901	23.760	-1.141
Programmakosten	116.868	117.025	113.890	-3.135
Dividenden en overige algemene opbrengsten (binnen programma's)	470	460	404	-56
Mutaties reserves (binnen programma's)	1.881	3.625	3.625	
Netto kosten	119.219	121.110	117.919	-3.191
Kwijtschelding en oninbaar	4.550	5.724	6.115	391
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-470	-460	-404	56
Belastingopbrengsten	-117.435	-119.426	-119.500	-74
Resultaat voor bestemming (+ = tekort)	5.864	6.948	4.130	-2.818
Bestemming van het resultaat op grond van eerder genomen besluiten	-5.864	-6.948	-6.948	
Nog te bestemmen resultaat (- = overschot)	0	0	-2.818	-2.818
Resultaatbestemming				
Toevoegingen aan reserves	0	0	2.818	2.818
Onttrekkingen aan reserves				
Resultaat na bestemming				

*De overschrijding van het programma Waterketen met k€ 128 (zie pagina 21) past binnen het door het algemeen bestuur vastgestelde kader. Het positieve resultaat voor de kostendrager "Watersysteembeheer" bedraagt k€ 2.143 en voor de kostendrager "Zuiveringsbeheer" bedraagt het positieve resultaat k€ 675 (zie hierna § 6.2).

6.2 Exploitatierkening naar kostendragers

Watersysteembeheer (bedragen in k€)	Begroting (primitief)	Begroting (na wijziging)	Realisatie	Vershil
Netto kosten	68.023	67.898	65.133	-2.765
Kwijtschelding en oninbaar	1.581	2.143	2.367	224
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-235	-230	-202	28
Belastingopbrengsten	-62.880	-63.322	-62.952	370
Resultaat voor bestemming (+ = tekort)	6.489	6.489	4.346	-2.143
Bestemming van het resultaat op grond van eerder genomen besluiten	-6.489	-6.489	-6.489	0
Nog te bestemmen resultaat (- = overschot)	0	0	-2.143	-2.143
Resultaatbestemming				
Toevoegingen aan reserves			2.143	2.143
Onttrekkingen aan reserves				
Resultaat na bestemming	0	0	0	0

6.2 Exploitatierkening naar kostendragers

Zuiveringsbeheer (bedragen in k€)	Begroting (primitief)	Begroting (na wijziging)	Realisatie	Verschil
Netto kosten	51.196	53.211	52.786	-425
Kwijtschelding en oninbaar	2.969	3.581	3.747	166
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-235	-230	-202	28
Belastingopbrengsten	-54.555	-56.103	-56.547	-444
Resultaat voor bestemming (+ = tekort)	-625	459	-216	-675
Bestemming van het resultaat op grond van eerder genomen besluiten	625	-459	-459	0
Nog te bestemmen resultaat (- = overschot)	0	0	-675	-675
Resultaatbestemming				
Toevoegingen aan reserves			675	675
Onttrekkingen aan reserves				
Resultaat na bestemming	0	0		
Totaal	0	0	-2.818	-2.818

6.2.1 Toelichting op de exploitatierekening naar kostendragers

Voorstel voor resultaat bestemming

Resultaat 2017

Het positieve resultaat over 2017 is k€ 2.818. Van dit resultaat is k€ 2.143 toe te rekenen aan de kostendrager watersysteembeheer en k€ 675 aan zuiveringsbeheer. Voorgesteld wordt om het resultaat per kostendrager als volgt te bestemmen:

Bestemming resultaat watersysteembeheer (k€ 2.143)

- k€ 2.143 toe te voegen aan de bestemmingsreserve tariefsegalisatie watersysteembeheer.

Bestemming resultaat zuiveringsbeheer (k€ 675)

- k€ 675 toe te voegen aan de bestemmingsreserve tariefsegalisatie zuiveringsbeheer

Toelichting

Het resultaat over 2017 van de kostendragers watersysteem- (k€ 2.143) en zuiveringsbeheer (k€ 675) is met name ontstaan door de volgende onder- en overschrijdingen:

Voor naamste onder- en overschrijdingen <i>bedragen in k€</i>	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer
<i>onderschrijdingen</i>		
- niet aangewend deel van het budget voor onderhoud aan waterlopen	520	-
- lagere kosten voor de eindverwerking van slib als gevolg van de inbedrijfstelling van de energiefabriek en (administratieve) verlenging van de afschrijvingstermijn van de slibverbrandingsinstallatie door SNB NV	-	500
- vrijval van de voorziening voor pensioen- en wachtgeldverplichtingen aan (oud)leden van het dagelijks bestuur op grond van actuariële herrekening	390	390
- hogere belastingopbrengsten over 2017 en oudere jaren (zie paragraaf 5.4)	-	420
- niet aangewend deel van de post onvoorzien	380	< 100
- minder toegerekende personeels- en overheadkosten aan het beleidsproduct monitoring watersystemen	350	-
- niet aangewend deel van het budget voor onderhoud aan regionale waterkeringen	280	-
- vrijval van de voorziening classificatie natuurterreinen als gevolg van een te hoge inschatting van het aantal te herclassificeren percelen en de hiervoor te vergoeden rente bij het instellen van de	260	-

Voornaamste onder- en overschrijdingen <i>bedragen in k€</i>	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer
voorziening		
- minder toegerekende personeels- en overheadkosten aan en hogere bijdragen van derden voor het beleidsproduct eigen plannen (o.m. waterbeheersplan en gebiedsgerichte plannen)	190	-
- lagere uitvoeringskosten voor de belastingheffing en -inning	150	190
<i>overschrijdingen</i>		
- meer verleende kwijtschelding over 2017 en oudere jaren (zie paragraaf 5.4)	-300	-360
- lagere belastingopbrengsten over 2017 en oudere jaren (zie paragraaf 5.4)	-350	-
- toevoegingen aan diverse personele voorzieningen als gevolg van organisatie/cao ontwikkelingen	-460	-460
- hoger verbruik van chemicaliën als gevolg van de inbedrijfstelling van de energiefabriek	-	-300
- hogere onderhoudskosten aan zuiverings- en slibverwerkingsinstallaties en persleidingen	-	-350

6.3 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstensoorten

Kosten en opbrengsten (bedragen in k€)	Begroting (primitief)	Begroting (na wijziging)	Realisatie	Vershil
Kosten				
Rente en afschrijvingen	36.848	37.232	37.229	-3
Personeelslasten	37.709	39.129	37.648	-1.481
Goederen en diensten van derden	41.170	42.066	40.173	-1.893
Bijdragen aan derden	11.097	11.192	11.146	-46
Toevoegingen aan voorzieningen	852	2.309	3.435	1.126
Onvoorzien	785	432	0	-432
Totaal Kosten	128.461	132.360	129.631	-2.729
Opbrengsten				
Financiële baten	-470	-460	-406	54
Personeelsbaten	-237	-538	-556	-18
Goederen en diensten aan derden	-2.668	-2.725	-2.835	-110
Bijdragen van derden	-113	-305	-419	-114
Waterschapsbelasting	-113.274	-115.549	-114.958	591
Onttrekkingen aan voorzieningen (vrijval)	0	0	-737	-737
Geactiveerde lasten	-5.835	-5.835	-5.590	245
Totaal Opbrengsten	-122.597	-125.412	-125.501	-89
Resultaat voor bestemming (+ = tekort)	5.864	6.948	4.130	-2.818
Bestemming van het resultaat op grond van eerder genomen besluiten	-5.864	-6.948	-6.948	0
Nog te bestemmen resultaat (- = overschot)	0	0	-2.818	-2.818
Resultaatbestemming				
Toevoegingen aan reserves			2.818	2.818
Onttrekkingen aan reserves				
Resultaat na bestemming	0	0	0	0

6.3 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten

Het overschot op de personeelslasten en het tekort op de voorzieningen kunnen grotendeels met elkaar in verband worden gebracht. Er worden jaarlijks salariskosten geraamd die als dekking dienen voor de toevoeging aan de voorziening. Daarnaast zijn in 2018 niet alle vacatures ingevuld geweest (ook niet met inhuur) en zijn de cao-onderhandelingen nog niet afgerond waardoor de begrote cao-stijging nog niet tot uitbetaling is gekomen. Voor het deel (eenmalige uitkering) die specifiek aan 2017 is toe te rekenen, is er een voorziening getroffen bij de jaarrekening.

Het overschot op de externe kosten bestaat uit een veelheid van “plussen en minnen” op diverse onderwerpen. De meest opvallende / omvangrijkste posten die bijdragen aan dit resultaat zijn:

- Voordeel op uitvoeringskosten GBLT (k€ 335)
- Voordeel op slibverwerkingskosten (k€ 250)
- Voordeel op onderzoekskosten, onder andere op innovatie (k€360)
- Voordeel op diverse onderhoudskosten, bijvoorbeeld ten behoeve van de Vecht en overige watersystemen en op datalijnen (k€ 593).

De balans van waterschap Vechtstromen per 31 december 2017 en per 31 december 2016 is als volgt:

Activa (bedragen in k€)	Balans 31-12-2017	Balans 31-12-2016	Passiva (bedragen in k€)	Balans 31-12-2017	Balans 31-12-2016
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriële vaste activa	48.706	50.935	Algemene reserves	8.099	8.099
Materiële vaste activa	376.549	376.862	Bestemmingsreserves tariefseglisatie	14.519	16.531
Onderhanden werk	38.232	36.109	Overige bestemmingsreserves	11.233	16.255
Financiële vaste activa	11.450	11.491	Nog te bestemmen resultaat	2.818	-87
			Voorzieningen	9.610	10.274
			Langlopende schulden	402.544	399.260
Subtotaal vaste activa	474.937	475.397	Subtotaal vaste passiva	448.823	450.332
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Kortlopende vorderingen	12.931	10.233	Netto vlottende schulden (< 1 jaar)	27.131	24.215
Overlopende activa	1.954	2.516	Overlopende passiva	13.914	13.619
Liquide middelen	46	20			
Subtotaal vlottende activa	14.931	12.769	Subtotaal vlottende passiva	41.045	37.834
Totaal activa	489.868	488.166	Totaal passiva	489.868	488.166

Vanuit de balans is de netto-schuld af te leiden. Dit is de optelsom van de langlopende schulden en de vlottende passiva gesaldeerd met de vlottende activa. De netto-schuld is opgelopen van M€ 424,3 per 31 december 2016 naar M€ 428,7 per 31 december 2017 en daarmee dus met M€ 4,4 toegenomen.

In § 5.9 is in het EMU-saldo een toelichting opgenomen voor de verklaring hiervoor. Deze berekening van het EMU-saldo komt uit op een tekort van M€ 4,5. Het verschil ad M€ 0,1 laat zich verklaren door de mutatie in de financiële vaste activa (k€ 41) en het saldo van de toevoeging en rechtstreekse onttrekking aan de voorziening oninbare belastingdebiteuren (k€ 225).

<i>(bedragen in k€)</i>	31-12-2017	31-12-2016	mutatie
Langlopende schulden	402.544	399.260	3.284
Vlottende passiva	41.045	37.834	3.211
-/- Vlottende activa	-14.931	-12.769	-2.162
Netto/schuld *)	428.658	424.325	4.333

7.1 Algemene toelichting op de balans

Wettelijke voorschriften

De balans en toelichting van de jaarrekening zijn opgesteld conform het Waterschapsbesluit (artikelen 4.36 t/m 4.62).

Waarderingsgrondslagen

De waardering van de activa en passiva is voor zover niet anders aangegeven, gebaseerd op de nominale waarde.

Het waterschap ontvangt verschillende subsidies van het Rijk en provincie voor de uitvoering van diverse projecten. De onderhavige projecten worden geactiveerd en afgeschreven in overeenstemming met het afschrijvingsbeleid. Afschrijving vindt plaats over netto-projectkosten. Bij initiële activering van projecten worden dan ook de netto-projectkosten geactiveerd, waarbij de verwachte subsidie direct in mindering wordt gebracht op het actief. De verwachte subsidieontvangst wordt als vordering opgenomen op de balans.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de aanschaf- of vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de aanschaf- of vervaardigingsprijs verminderd met ontvangen subsidies en afschrijvingen. Subsidies worden geactiveerd op het moment dat deze definitief zijn.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op de activa worden ten laste van de rekening van lasten en baten gebracht over een periode die overeenkomt met de verwachte technische dan wel economische levensduur. De afschrijvingen worden berekend over de aanschaffingsprijs, verminderd met de ontvangen subsidies. Op investeringen welke plaatsvinden in de eerste zes maanden van het boekjaar wordt vanaf 1 juli van dat boekjaar afgeschreven. Investeringen welke plaats vinden in de tweede helft van het boekjaar worden met ingang van 1 januari van het daarop volgende boekjaar afgeschreven.

Het waterschap moet zich houden aan de verslaggevingsvoorschriften van de Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW). De voorschriften hebben onder andere betrekking op het activeren van zaken. Het beleid van het dagelijks bestuur ten aanzien van het activeren, waarderen en afschrijven van uitgaven is weergegeven in de 'Beleidsnotitie activa'. Deze is in de vergadering van het dagelijks bestuur van 20 december 2016 aangepast. De belangrijkste wijzigingen betreffen het niet meer activeren van de HWBP-bijdrage en de vierjaarlijkse kosten voor de verkiezingen (met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2016). Dit naar aanleiding van de tussenevaluatie van het bestuursakkoord waarbij bestuurlijke afspraken zijn gemaakt over de stabilisatie van de schuldpositie van waterschap Vechtstromen in relatie tot heroverweging van het activabeleid.

De in 2017 gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op een reële economische levensduur. De afschrijvingstermijnen zijn als volgt per categorie te onderscheiden:

Categorie	Voorbeelden	Afschrijvingstermijn (in jaren)	
Immateriële vaste activa			
Onderzoek en ontwikkeling		0-5	
Bijdragen aan derden	IBA's, riolering, afkoppelen	0-30	
Overige immateriële vaste activa	sanering waterbodems	30	
	overig	3-5	
Materiële vaste activa			
Gronden en terreinen	gronden en gronden in erfpacht	0	
	inrichting terreinen	10	
Huisvesting	gebouwen	40	
	telefoon, kantoormeubilair, veiligheidsvoorzieningen	3-10	
	kantoor- en werkplaatsapparatuur	5	
Vervoermiddelen	auto's	4-8	
Grond-, weg en waterbouwkundige werken			
	<i>Waterlopen (aanleg en verwerving)</i>	grond, retentiegebied, herinrichting (incl. meanders), beschoeiing van staal	30
		beschoeiing van hout	15
	<i>Kunstwerken (bouw en verwerving)</i>	civieltechnisch	30
		werktuigbouwkundig	15
		elektromechanisch	10
		procesautomatisering (besturing)	7-10

Categorie	Voorbeelden	Afschrijvingstermijn (in jaren)
	pompinstallatie	25
	<i>Onderhoud waterlopen</i>	
	ondergrond werkplaatsen	40
	materieel	8
	inrichting baggerdepot	10
	baggeren hoofdwaterlopen en stedelijk water (vijvers en waterpartijen)	30
	baggeren kleine waterlopen en waterlopen in stedelijk gebied	15
	groot onderhoud	5-15
	<i>Transportstelsels</i>	
	civieltechnisch, persleidingen	30
	werktuigbouwkundig	15
	elektromechanisch	10
	procesautomatisering (besturing)	7-10
	<i>RWZI en slibverwerking</i>	
	civieltechnisch	30
	werktuigbouwkundig	15
	elektromechanisch	10
	procesautomatisering (besturing)	7-10
Overige materiële vaste activa	legger en beheerregister waterlopen en kunstwerken	10
	bemonstering en analyse	5
	ICT (hard- en software)	3-5

Vaste activa in onderhanden werk

De onderhanden werken (investeringen die nog niet zijn afgerond en waarop nog niet wordt afgeschreven) worden gewaardeerd tegen de aanschaf- of vervaardigingsprijs verminderd met ontvangen subsidies.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de kost- of verkrijgingsprijs of tegen de markt-waarde als deze (duurzaam) lager is dan de kost- of verkrijgingsprijs. Uitzondering hierop is de kapitaal-verstrekking aan NWB N.V. Deze deelneming is gewaardeerd tegen 200% van de nominale waarde van de verkregen aandelen.

Kortlopende vorderingen

De kortlopende vorderingen en de overlopende activa maken deel uit van de vlottende activa. Onder de kortlopende vorderingen worden de vorderingen op belastingdebiteuren, vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen en overige vorderingen opgenomen.

Overlopende activa

De overlopende activa bestaan uit nog te ontvangen voorschotbedragen van overheidslichamen (met een specifiek bestedingsdoel) en de overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde kosten. De vorderingen zijn opgenomen tegen de nominale waarde of verkrijgingsprijs, rekening houdend met eventuele oninbaarheid.

Algemene reserves

De algemene reserves fungeren als het weerstandsvermogen van het waterschap en hebben geen specifieke bestemming. Met de algemene reserves worden eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard opgevangen. Voor meer informatie over het weerstandsvermogen zie paragraaf 5.5.

Bestemmingsreserves tariefsegalisatie

De bestemmingsreserves tariefsegalisatie worden aangehouden en aangewend om eventuele toekomstige schommelingen in de belastingtarieven op te vangen.

Overige bestemmingsreserves

Dit zijn reserves waaraan het algemeen bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Grondslagen resultaatbepaling

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

- De lasten worden in aanmerking genomen als deze voorzienbaar zijn.
- De baten worden verantwoord zodra deze zijn gerealiseerd.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- b. op de balansdatum aanwezige risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, indien het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Langlopende leningen

Hier worden de leningen opgenomen met een looptijd langer dan één jaar. De langlopende schulden zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

Netto vlottende schulden (met een looptijd korter dan één jaar)

Onder deze post zijn de bedragen opgenomen die binnen één jaar verschuldigd zijn.

Overlopende passiva

Overlopende passiva zijn vooruit ontvangen inkomsten en nog te betalen kosten. De overlopende passiva zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

7.2 Toelichting op de afzonderlijke posten van de balans

7.2.1 Vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt:

<i>(bedragen in k€)</i>	Boekwaarde 1-1-2017	Afschrijving 2017	Vermeerdering 2017	Verminderings / desinvesteringen 2017	Boekwaarde 31-12-2017	Cumulatieve afschrijvingen 31-12-2017
Afsluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	18	2	0	0	16	35
Onderzoek en ontwikkeling	941	354	472	0	1.059	7.657
Bijdragen aan activa in eigendom van bedrijven	0	0	0	0	0	0
Bijdragen aan activa in eigendom van openbare lichamen	22.201	1.193	88	0	21.096	12.750
Bijdragen aan activa in eigendom van het Rijk	22.096	814	0	0	21.282	3.129
Overige immateriële vaste activa	5.679	515	89	0	5.253	6.164
Totaal immateriële vaste activa	50.935	2.878	649	0	48.706	29.735

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

<i>(bedragen in k€)</i>	Boekwaarde 1-1-2017	Afschrijving 2017	Vermeerdering 2017	Verminderings / desinvesteringen / mutatie voorziening waardeverandering 2017	Boekwaarde 31-12-2017	Cumulatieve afschrijvingen 31-12-2017
Gronden en terreinen	1.482	42	0	0	1.440	326
Vervoermiddelen	115	95	0	0	20	2.245
Machines, apparaten en werktuigen	1.591	393	432	0	1.630	9.842
Bedrijfsgebouwen	13.679	739	114	0	13.054	13.183
Woonruimten	0	0	0		0	
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	358.673	22.865	21.787	0	357.595	335.806
Overige materiële vaste activa	4.465	1.566	3.136	163	5.872	20.082
Voorziening waardeverandering	-3.143	0	0	-81	-3.062	0
Totaal materiële vaste activa	376.862	25.700	25.469	82	376.549	381.484

De afname van de materiële vaste activa ad M€ 0,3 kan worden verklaard door de verkoop van laboratoriumapparatuur (- M€ 0,2), een vrijval van de voorziening waardeverandering (+ M€ 0,1) en het verschil tussen de vermeerderingen (activeringen) ad M€ 25,5 en de afschrijvingen ad M€ 25,7 (- M€ 0,2).

In de boekwaarde van de bedrijfsgebouwen is voor M€ 4,5 het pand in Coevorden verantwoord. Dit pand wordt niet meer duurzaam aangehouden en is op 2 januari 2018 tegen de boekwaarde per 31 december 2017 verkocht.

Vaste activa in onderhanden werk

De vaste activa in onderhanden werken zijn te onderscheiden in:

<i>(bedragen in k€)</i>	31-12-2017	31-12-2016
Gronden en terreinen	0	0
Vervoermiddelen	0	0
Machines, apparaten en werktuigen	0	0
Bedrijfsgebouwen	131	363
Woonruimten	0	0
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	36.815	34.000
Overige materiële vaste activa	1.286	1.746
Totaal	38.232	36.109

De onderhanden werken (investeringen die nog niet zijn afgerond en waarop nog niet wordt afgeschreven) worden gewaardeerd tegen de aanschaf- of vervaardigingsprijs verminderd met ontvangen subsidies.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn te onderscheiden in:

<i>(bedragen in k€)</i>	31-12-2017	31-12-2016
a. kapitaalverstrekkingen aan bedrijven		
SNB N.V.	9.560	9.560
NieuWater B.V.	9	9

<i>(bedragen in k€)</i>	31-12-2017	31-12-2016
Nederlandse Waterschapsbank N.V.	1.745	1.745
Totaal kapitaalverstrekkingen aan bedrijven	11.314	11.314
b. leningen aan ambtenaren	136	177
c. uitzettingen in 's Rijks schatkist (met een oorspronkelijke looptijd van een jaar of langer)	0	0
d. overige uitzettingen (met een oorspronkelijke looptijd van een jaar of langer)	0	0
Totaal	11.450	11.491

SNB N.V.

Het waterschap is aandeelhouder in de N.V. Slibverbranding Noord-Brabant. Het verloopoverzicht van deze kapitaalverstrekking is als volgt:

<i>(bedragen in k€)</i>	2017
Boekwaarde per 1 januari	9.560
Bij: agiostorting SNB	0
Bij: nog te ontvangen afrekening 2016	0
Af: terug storting agioreserve	0
Boekwaarde per 31 december	9.560

7.2.2 Vlottende activa

Kortlopende vorderingen

<i>(bedragen in k€)</i>	31-12-2017	31-12-2016
Vorderingen op belastingdebiteuren		
Vorderingen op belastingdebiteuren (nominaal)	12.709	8.990

<i>(bedragen in k€)</i>	31-12-2017	31-12-2016
Af: voorziening voor oninbaarheid	553	778
Subtotaal vorderingen op belastingdebiteuren (netto)	12.156	8.212
Vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen	0	0
Overige vorderingen (handelsdebiteuren)	775	2.021
Totaal	12.931	10.233

Overlopende activa

<i>(bedragen in k€)</i>	31-12-2017	31-12-2016
Nog te ontvangen voorschotbedragen (voorfinanciering op uitkeringen)	0	0
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	1.954	2.516
Totaal	1.954	2.516

De specificatie van de nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen is als volgt:

<i>(bedragen in k€)</i>	31-12-2017	31-12-2016
Nog te ontvangen inkomsten	1.627	1.364
Vooruitbetaalde kosten	195	738
Nog te ontvangen subsidies	0	35
Nog te ontvangen creditnota's	78	79
Nog te ontvangen dividendbelasting	0	288
Overige overlopende activa	54	12
Totaal	1.954	2.516

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking.

<i>(bedragen in k€)</i>	31-12-2017	31-12-2016
Kasmiddelen	1	3
Positieve rekening-courantverhouding met 's Rijks schatkist	0	0
Positieve rekening-courantverhoudingen met openbare lichamen	0	0
Overige positieve rekening-courantverhoudingen	0	0
Overige banktegoeden	45	17
Totaal	46	20

7.2.3 Vaste passiva

Reserves

De reserves zijn te onderscheiden in:

<i>(bedragen in k€)</i>	31-12-2016	Bestemming resultaat 2016	Mutaties t/m BVR	Resultaat 2017	31-12-2017
Algemene reserves	8.099	1.084	-1.084	0	8.099
Bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie	16.531	1.971	-3.983	0	14.519
Overige bestemmingsreserves	16.255	-3.142	-1.880	0	11.233
Nog te bestemmen resultaat	-87	87	0	2.818	2.818
Totaal Eigen Vermogen	40.798	0	-6.947	2.818	36.669

Het verloop van de algemene reserves is als volgt:

<i>(bedragen in k€)</i>	2017	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer
Saldo per 1 januari	9.183	3.836	5.347
Af: onttrekking conform 1e begrotingswijziging	-1.084	0	-1.084
Saldo algemene reserves per 31 december	8.099	3.836	4.263

Het verloop van de bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie is als volgt:

<i>(bedragen in k€)</i>	2017	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer
Saldo per 1 januari	18.502	9.443	9.059
Af: onttrekking conform primaire begroting	3.983	5.058	-1.075
Saldo bestemmingsreserves tariefsegalisatie per 31 december	14.519	4.385	10.134

Zie paragraaf 5.3 voor een nadere toelichting op het verloop van de overige bestemmingsreserves.

Vorzieningen

Waterschap Vechtstromen heeft voorzieningen gevormd voor:

<i>(bedragen in k€)</i>	31-12-2016	Mutaties	31-12-2017
Vorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen	9.956	-346	9.610
Overige voorzieningen	318	-318	0
Stand per 31 december	10.274	-664	9.610

Zie paragraaf 5.3 voor een nadere toelichting op de mutaties binnen de voorzieningen.

Langlopende leningen

De langlopende leningen zijn te onderscheiden in:

<i>(bedragen in k€)</i>	Rentelast 2017	31 december 2017	31 december 2016
Obligatieleningen	0	0	0
Onderhandse leningen van:			
1. openbare lichamen	0	1.931	2.680
2. binnenlandse banken en overige financiële instellingen	8.629	400.613	396.580
Door derden belegde gelden	0	0	0
Derivaten op vaste schulden	0	0	0
Langlopende financiële leaseverplichtingen	0	0	0
Waarborgsommen	0	0	0
Totaal	8.629	402.544	399.260

Het verloop van de langlopende geldleningen is als volgt:

<i>(bedragen in k€)</i>	2017
Saldo geldleningen per 1 januari	399.260
Bij: opgenomen geldleningen	15.000
Af: aflossingen geldleningen	11.716
Saldo geldleningen per 31 december	402.544

7.2.4 Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar

De volgende netto vlottende schulden zijn te onderscheiden:

<i>(bedragen in k€)</i>	31-12-2017	31-12-2016
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	0	0
Overige kasgeldleningen	0	0
Negatieve rekening-courantverhouding met 's Rijks schatkist	0	0
Negatieve rekening-courantverhoudingen met openbare lichamen	0	0
Derivaten op kortlopende geldleningen	0	0
Negatieve banksaldi	12.002	10.396
Schulden aan leveranciers	11.478	10.540
Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale en pensioenpremies	2.549	2.303
Overige kortlopende schulden	1.102	976
Totaal	27.131	24.215

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan uit:

<i>(bedragen in k€)</i>	31-12-2017	31-12-2016
Verplichtingen opgebouwd in 2017 en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	8.769	8.406
Ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren van:		
1. de Europese Unie	564	0
2. het Rijk	1.499	435

<i>(bedragen in k€)</i>	31-12-2017	31-12-2016
3. provincies	2.439	4.616
4. overige openbare lichamen	365	0
Overige vooruit ontvangen bedragen ten bate van volgende begrotingsjaren	278	162
Totaal	13.914	13.619

De verplichtingen opgebouwd in 2017 die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen bestaan uit:

<i>(bedragen in k€)</i>	31-12-2017	31-12-2016
Nog te betalen intrest	4.523	4.471
Nog te betalen grondaankopen	0	211
Overige nog te betalen bedragen	4.246	3.724
Totaal	8.769	8.406

7.2.5 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Garantstellingen

Garantstelling NWB

Waterschap Vechtstromen is medeaansprakelijk voor een lening van de Nederlandse Waterschapsbank aan de Unie van Waterschappen ten bedrage van € 6.013.268. Deze lening loopt van 2 mei 2017 tot 2 mei 2042 en heeft een rentepercentage van 2,75%.

Garantstelling GBLT

Waterschap Vechtstromen neemt tezamen met andere waterschappen en gemeenten deel aan de gemeenschappelijke regeling Lococensus-Tricijn (GBLT). In deze gemeenschappelijke regeling zijn de activiteiten van het waterschap, die te maken hebben met de heffing en invordering van waterschapsbelastingen ondergebracht. Uit hoofde van deze gemeenschappelijke regeling is waterschap Vechtstromen verplichtingen aangegaan inzake kosten van personeel en aandeel in de kosten. De looptijd van deze samenwerking is voor onbepaalde tijd.

Garantstelling NieuWater BV

Voor de bouw van de Puurwaterfabriek heeft NieuWater BV een langlopende geldlening aangetrokken waarvoor zich destijds de rechtsvoorganger waterschap Velt en Vecht voor 100% (zijnde k€ 21.750) garant heeft gesteld. NieuWater heeft deze lening volledig opgenomen. Eind 2016 bedroeg de borgstelling aan NieuWater BV: k€ 16.313. Eind 2017 bedraagt de borgstelling aan NieuWater BV: k€ 15.406.

Garantstelling Aqualysis

Met de aangegeve garantstelling in Aqualysis staat Vechtstromen (samen met de andere deelnemende waterschappen) borg voor de financiële verplichtingen die Aqualysis met de NWB aangaat. Voor Vechtstromen bedraagt het percentage van de garantstelling 32,1%. De garantieverklaring gaat uit van meerjarige vaste percentages, terwijl de feitelijke bijdragen van de deelnemende waterschappen aan Aqualysis per begrotingsjaar kunnen verschillen.

Investeringsverplichtingen projecten

Op het moment van de jaarafsluiting bestond voor het waterschap Vechtstromen een investeringsverplichting van k€ 11.166. Deze verplichtingen bestaan uit toegezegde bijdragen in projecten van derden en lopende aanbestedingen.

Meerjarige contracten

Op het moment van de jaarafsluiting is hiervoor een verplichting aanwezig van k€ 81.617. Deze meerjarige contracten bestaan voor een groot deel uit contracten voor onderhoud van het watersysteem-beheer en ICT.

7.2.6 Topinkomens

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op waterschap Vechtstromen. Het voor waterschap Vechtstromen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 181.000 ("algemeen bezoldigingsmaximum").

Volgens de WNT dient de bezoldiging te worden gepubliceerd in de jaarrekening 2017 van:

- (i) topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen;
- (ii) overige functionarissen met een bezoldiging hoger dan de bezoldigingsnorm dan € 181.000;
- (iii) de ontslagvergoeding van de (gewezen) topfunctionaris ongeacht de hoogte van de vergoeding;

De secretaris-directeur van het waterschap wordt in de WNT expliciet genoemd als topfunctionaris waarvan de bezoldiging dient te worden gepubliceerd.

<i>bedragen x € 1</i>		R.I. Andringa
Functiegegevens		Secretaris-Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2017		01/01-31/12
Deeltijdfactor in fte		1,0
Gewezen topfunctionaris?		nee
(Fictieve) dienstbetrekking?		ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen		137.100
Beloningen betaalbaar op termijn		17.293
<i>Subtotaal</i>		<u>154.393</u>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		181.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag		0
Totale bezoldiging		154.393
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		n.v.t.
Gegevens 2016		
Aanvang en einde functievervulling in 2016		01/05-31/12
Deeltijdfactor in fte		1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen		91.318
Beloningen betaalbaar op termijn		10.075
Totale bezoldiging 2016		<u>101.393</u>
Deeltijdfactor in fte	1,0	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	94.143	
Beloningen betaalbaar op termijn	0	
Totale bezoldiging 2016	<u>94.143</u>	

Programma Watersysteem

Thema: Veilige leefomgeving							
Zorgen voor waterveiligheid, zodat iedereen veilig kan wonen, werken en recreëren.							
Tactisch doel	Indicator	Stand per 1-1-2017	Beoogd tot en met 2017	Prognose najaar 2017	Gerealiseerd tot en met 2017	Beoogd tot en met 2021 (WBP)	Status tov WBP 2021
We voorkomen overstromingen door instandhouding (regionale) keringen en kunstwerken conform het vigerende beschermingsniveau.	Lengte regionale keringen die voldoen aan de vigerende norm	100%	100%		100%	100%	●
	- In het Drents deel van ons beheergebied	100%	100%		100%	100%	
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	100%	100%		100%	100%	
We voorkomen wateroverlast vanuit het regionale systeem door middel van verbetering en instandhouding van overige keringen.	Lengte overige keringen die voldoen aan de vigerende norm	ntb	ntb		ntb	ntb	
	- In het Drents deel van ons beheergebied	ntb	ntb		ntb	ntb	
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	ntb	ntb		ntb	ntb	
We organiseren een effectieve crisisorganisatie.	% van (relevante) criteria uit de landelijke zelftoetsing crisisbeheersing waaraan is voldaan	86%	90%		86%	100%	●
We vergroten het bewustzijn en eigen verantwoordelijkheid van inwoners, overheid en bedrijven bij wateroverlast en overstromingen.	Aantal voorvallen waarbij het advies van de waterbeheerder niet is opgevolgd bij de afweging in ruimtelijke keuzes binnen structuurvisies en bestemmingsplannen	0	0		0	0	●
	- In het Drents deel van ons beheergebied	0	0		0	0	
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	0	0		0	0	

Thema: Juiste hoeveelheid

Het overgrote deel van de tijd de beschikbare hoeveelheid water overeen laten stemmen met de wensen van de gebruikers, mits doelmatig en met inachtneming van de natuurlijke kenmerken van het gebied.

Tactisch doel	Indicator	Stand per 1-1-2017	Beoogd tot en met 2017	Prognose najaar 2017	Gerealiseerd tot en met 2017	Beoogd tot en met 2021 (WBP)	Status tov WBP 2021
We beheren en onderhouden ons systeem goed door baggeren van watergangen en renovatie van kunstwerken.	Aantal hoog geprioriteerde kunstwerken gerenoveerd	114	149	144	144	180 (2018)	●
	- In het Drents deel van ons beheergebied						
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied						
We werken in normale omstandigheden aan een doeltreffend en doelmatig waterbeheer gericht op optimaal functiegebruik.	Aantal van de N2000 gebieden die door de provincie obstakelvrij zijn gemaakt	1	1		1	16	●
	- In het Drents deel van ons beheergebied	0	0		0		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	1	1		1		
	Aantal van de N2000 gebieden waarvoor de hydrologische herstelprojecten zijn uitgevoerd	0	0		0	16	●
	- In het Drents deel van ons beheergebied	0	0		0		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	0	0		0		
We willen watertekort in droge omstandigheden zo lang mogelijk voorkomen.	Realisatie maatregelen uit het ZON-programma waarvoor het waterschap aan de lat staat	425 ha	1.400 ha	1.485 ha	1.597 ha	14.115 ha	●
	- In het Drents deel van ons beheergebied	265 ha			890 ha		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	160 ha			707 ha		
We willen wateroverlast in natte omstandigheden zoveel mogelijk voorkomen.	% gebied voldoet aan normering regionale wateroverlast (= systeem op orde, met uitzondering van natuur en buitendijks gebied)	99%	99%		99%	100%	●
	- In het Drents deel van ons beheergebied					100%	
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied					100%	

Thema: Goede kwaliteit

Zorgen voor een goede kwaliteit van water als voorwaarde voor een goede volksgezondheid en voor een goed functionerende landbouw, industrie en natuur.

Tactisch doel	Indicator	Stand per 1-1-2017	Beoogd tot en met 2017	Prognose najaar 2017	Gerealiseerd tot en met 2017	Beoogd tot en met 2021 (WBP)	Status tov WBP 2021
We zorgen voor een goede ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater.	Voortgang KRW maatregelen: km lengte heringerichte waterloop	208	213	213	213	347	●
	- In het Drents deel van ons beheergebied	3	3	3	3		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	205	210	210	210		
	Voortgang KRW maatregelen: aantal opgeheven barrières voor vismigratie	88	94		96	187	●
	- In het Drents deel van ons beheergebied	1	1		1		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	87	93		95		
We zorgen voor een chemische kwaliteit die de ecologie en het gebruik van het oppervlaktewater niet belemmert.	Voortgang KRW maatregelen: km lengte aangepast onderhoud	0	0		0	232	●
	- In het Drents deel van ons beheergebied	0	0		0		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	0	0		0		
We zorgen voor een goede kwaliteit voor grondwater, stedelijk water, zwemwater en waardevolle wateren.	Ecologische kwaliteit: Aantal waterlichamen dat voldoet aan de normen voor macrofauna (toetsing 3 jaarlijks)	26	20		26	49	●
	- In het Drents deel van ons beheergebied	8			8		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	18			18		
	Chemische kwaliteit: Aantal waterlichamen dat voldoet aan normen voor nutriënten (fosfaat (P) en stikstof (N))	P:16 N:9	P:19 N:9		P:16 N:9	49	●
	- In het Drents deel van ons beheergebied	P:3 N:5			P:3 N:5		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	P:13 N:4			P:13 N:4		

Programma Waterketen

Thema							
Samen met partners zorgen voor een klimaatbestendige afvalwaterketen en een zo duurzaam mogelijke en veilige afvalwaterzuivering.							
Tactisch doel	Indicator	Stand per 1-1-2017	Beoogd tot en met 2017	Prognose najaar 2017	Gerealiseerd tot en met 2017	Beoogd tot en met 2021 (WBP)	Status tov WBP 2021
We zorgen voor een effectieve en efficiënte (afval)waterketen door partnerschappen met gemeenten en andere partijen.	Aantal zuiveringskringen met gezamenlijk afvalwaterplan	2	4		gereed	12	●
	- In het Drents deel van ons beheergebied	0			gereed		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	2			gereed		
	% waarin besparing conform BAW wordt bereikt	90,6%	122,4%	122,4%	122,4%	100%	●
We zorgen voor een effectieve en efficiënte behandeling van afvalwater met veilige installaties voor een bijdrage aan een goede volksgezondheid en een schoon watersysteem.	Vergunningseisen: aantal bestuursrechtelijke aanschrijvingen over lozingseisen	0	0		0	0	●
	% van de fosfaat verwijderd per jaar (gebiedsbreed)	85%	83%	87%	86%	78%	●
	- In het Drents deel van ons beheergebied	94%			91%		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	84%			85%		
	% van de stikstof verwijderd per jaar (gebiedsbreed)	87%	85%	87%	85%	81%	●
	- In het Drents deel van ons beheergebied	90%			84%		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	86%			85%		
Aantal gevallen waarbij veiligheidsnormen zijn overschreden.	nvt	PM		0	PM	●	
We leveren een bijdrage aan een meer circulaire economie door samen met bedrijven en andere partners te werken aan het terugwinnen van energie en grondstoffen uit afvalwater	Mate waarin fosfaat uit het rioolwater wordt teruggewonnen		0%		0%	80%	●

Programma Besturen en Organiseren

Heeft geen gespecificeerde prestatie-indicatoren anders dan in hoofdstuk 3 zijn genoemd in het dashboard.